

PERSPECTIEVEN OP PARTICULIERE BEWINDVOERING

Wat hebben particuliere bewindvoerders en kantonrechters nodig
om de kwaliteit van bewindvoering te verbeteren?

mr. dr. Y.M. van der Vlugt

14 juli 2018

Yvonne@ingesprekadvies.nl

www.ingesprekadvies.nl

1 Inleiding	2
1.1 Aanleiding: maatschappelijk effectieve rechtspraak	2
1.2 Aandacht voor toezicht op bewind	2
1.3 Focus op particuliere bewindvoering: afbakening en vraagstelling verkenning.....	3
1.4 Methode en opzet	3
1.5 Wettelijk kader op hoofdlijnen	4
1.6 Leeswijzer	4
2 Particuliere bewindvoerders aan het woord.....	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Keuze voor bewindvoering: belang van goede informatieverstrekking	5
2.3 Aandachtspunten bij particuliere bewindvoering.....	6
2.4 Globaal beeld van ervaringen met de financiële verantwoording.....	7
2.5 Opvattingen over nut en noodzaak financiële verantwoording	8
2.6 Ervaringen met toezicht vanuit de rechtbank.....	9
2.7 Ervaringen met contact rechtbank, griffie en juridisch medewerkers.....	11
2.8 Verbeterpunten volgens bewindvoerders	13
2.9 Samenvatting.....	15
3 Kantonrechters aan het woord	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Andere rol kantonrechter bij toezicht.....	17
3.3 Instelling particuliere bewindvoerder: afwegingen kantonrechter	18
3.4 Verschillen tussen particuliere bewindvoerders.....	19
3.5 Eisen vanuit de rechtspraak: intensieve rol voor griffie.....	21
3.6 Zoektocht naar balans tussen goed toezicht en tijd	22
3.7 Verbeterpunten volgens de rechtspraak.....	24
3.8 Samenvatting.....	25
4 Inzichten en aanbevelingen.....	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Toezicht en informatievoorziening.....	27
4.3 Standaardisering eisen versus behoeftes particuliere bewindvoerders.....	28
4.4 (Te) ingewikkelde financiële verantwoording.....	29
4.5 Meer inzicht in onderlinge verschillen en behoeftes.....	29
4.6 Tot slot.....	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding: maatschappelijk effectieve rechtspraak

'Rechtspraak is maatschappelijk effectief, als daarbij tijd en aandacht kan worden besteed aan eventuele onderliggende en niet of minder juridische kwesties en maatschappelijke problematiek, als de rechter laagdrempelig is en wordt ingezet in alle zaken waarin die inzet voor de burger relevant is, als de beslissing van de rechter toegevoegde waarde heeft en de rechter geen stempelmachine is en als de rechter de gerechtvaardigde verwachtingen van de burger ook daadwerkelijk waarmaakt.'

Zo verwoordde voorzitter Bakker de intenties vanuit de rechtspraak om de rechtspraak te verbeteren met het traject Maatschappelijke effectieve rechtspraak (MER).¹ Binnen dit traject zijn vier thema's geselecteerd waaraan prioriteit wordt gegeven, waarvan toezicht op bewind er een van is.² Deze rapportage gaat specifiek in op toezicht op particuliere bewindvoering.

1.2 Aandacht voor toezicht op bewind

Het toezicht op bewind is een omvangrijke rechterlijke taak. Daarbij geldt dat de omvang van het aantal zaken de afgelopen jaren sterk is toegenomen (eind 2016 stonden 326.100 meerderjarigen onder een vorm van bewind). Een belangrijke oorzaak voor deze toename is dat de rechter sinds 2014 ook een bewindvoerder kan aanstellen als mensen problematische schulden hebben.³ Bewind wordt zowel door professionele als particuliere bewindvoerders uitgevoerd.

In het kader van het traject Maatschappelijk effectieve rechtspraak is eind 2016 een expertmeeting georganiseerd over het thema toezicht op bewind. Tijdens deze bijeenkomst ging het onder andere over de rechterlijke taak om beslissingen te nemen over het bewind en over het toezicht op de bewindvoerder. Een vraag die aan de orde kwam was wat er nodig is om het toezicht op kwalitatief hoogwaardige wijze vorm te kunnen geven en wat daarbij de gewenste taakverdeling tussen de rechter en de juridische medewerkers is. Uit de discussie werd duidelijk dat het voor een individuele bewindvoerder soms lastig is om contact te krijgen met de rechtbank en vragen (bijvoorbeeld over in te dienen stukken) beantwoord te krijgen. Onder andere de volgende vragen over de kwaliteit van toezicht kwamen aan de orde: hoe borg je eenzelfde werkwijze tussen de verschillende gerechten, adequate communicatie met bewindvoerders en deskundigheid (op het gebied van financial control) bij de rechtspraak om toezicht goed vorm te geven?

Ook is over de kwaliteit van bewindvoerders gesproken. Sinds 2016 zijn wettelijke kwaliteitseisen ingevoerd voor professionele bewindvoerders (Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren). Wettelijke eisen zijn onder meer de genoten opleiding (havo, vwo of passende mbo-4 opleiding en twee jaar relevante werkervaring of passende hbo- of wo-opleiding) en het overleggen van een verklaring omtrent gedrag. Deze kwaliteitseisen gelden niet voor familiebewindvoerders. Een van de conclusies van de expertmeeting is dat deze groep van niet-professionele bewindvoerders extra aandacht verdient. Dat was de aanleiding voor de onderhavige verkenning.

¹ <https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken-en-nieuws/Themas/maatschappelijk-effectieve-rechtspraak>.

² De andere drie thema's zijn multiproblematiek en schulden, complexe echtscheidingen en toegang tot de (civiele) rechter.

³ Notitie aanpak Maatschappelijk effectieve rechtspraak, september 2017.

1.3 Focus op particuliere bewindvoering: afbakening en vraagstelling verkenning

In deze verkenning staat het toezicht door de kantonrechter op *particuliere bewindvoering* centraal.⁴ Particuliere bewindvoerders zijn vaak goedwillende familieleden, burens (of soms vrijwilligers) die de bewindvoering voor iemand anders op zich nemen en voor wie geen kwaliteitseisen gelden. De wetgever heeft in de wet een voorkeur voor de particuliere bewindvoerder opgenomen.

Het doel van deze verkenning is om meer inzicht te krijgen in de ervaringen met particuliere bewindvoering van zowel particuliere bewindvoerders zelf als kantonrechters. Op basis van deze bevindingen kan de Raad voor de rechtspraak vervolgens bepalen of de Rechtspraak iets moet ondernemen om particuliere bewindvoering te verbeteren en zo ja wat.

De onderzoeksvragen zijn de volgende:

- 1 Hoe ervaren kantonrechters de bewindvoering door particuliere bewindvoerders en welke mogelijke knelpunten spelen daarbij in relatie tot hun toezichthoudende taak?
- 2 Hoe ervaren particuliere bewindvoerders de bewindvoering en welke mogelijke knelpunten spelen daarbij in relatie tot de Rechtspraak?
- 3 Wat hebben particuliere bewindvoerders en kantonrechters nodig om de particuliere bewindvoering beter te laten plaatsvinden?

1.4 Methode en opzet

Voor deze verkenning is voor een kwalitatieve aanpak gekozen, waarbij informatie voornamelijk is verzameld door interviews met open vragen. Een dergelijke aanpak past goed bij verkennend onderzoek, waar met name meningen, ervaringen en beweegredenen van respondenten van belang zijn. Juist voor een verkenning als deze levert dit waardevolle informatie op die de basis vormen voor aanbevelingen.

Voor deze verkenning is gesproken met drie kantonrechters en twee senior juridisch medewerkers van drie verschillende rechtbanken. Het belangrijkste onderwerp in deze gesprekken was wat zij voor hun toezichthoudende taak nodig hebben van particuliere bewindvoerders en waar zij de belangrijkste knelpunten en mogelijkheden voor verbetering zien. Vervolgens is gesproken met tien particuliere bewindvoerders. Bij de aanlevering van contacten door de rechtbanken is een onderscheid gemaakt tussen respondenten bij wie de bewindvoering redelijk tot goed verloopt, en respondenten bij wie de bewindvoering minder goed verloopt. Dit zou een nuttige mix van ervaringen opleveren. Tevens zijn vijf zittingen bijgewoond, om te observeren hoe een dergelijke zitting verloopt. Ook deze observaties leverden informatie op die is meegenomen in deze verkenning.

De lezer zou zich kunnen afvragen wat de mening van een dergelijk beperkt aantal respondenten zegt over de mening van particuliere bewindvoerders en kantonrechters in het algemeen. Dat is evenwel ook expliciet niet de bedoeling; het gaat hier om een *verkenning* met als doel het schetsen van een beeld van de ervaringen met particuliere bewindvoering. Om te kunnen achterhalen wat er leeft en speelt is het zeer waardevol om in diepgaande gesprekken goed te luisteren naar enkele particuliere bewindvoerders, kantonrechters en senior juridisch medewerkers. De verwachting is dat hiermee relevante inzichten boven water komen die aanknopingspunten bieden om verder mee aan de slag te gaan.

---

⁴ Bewindvoering door professionele bewindvoerders valt daarmee buiten de scope van dit onderzoek. Hieronder valt ook de bewindvoering in geval van problematische schulden, die ook overwegend door professionele bewindvoerders wordt verzorgd.

1.5 Wettelijk kader op hoofdlijnen

Alvorens de bevindingen van deze verkenning weer te geven, volgt hier eerst het wettelijk kader op hoofdlijnen. Onderbewindstelling van goederen is bedoeld voor mensen die door hun lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of blijvend niet in staat zijn om hun financiële belangen te behartigen of die problematische schulden hebben (art. 1:431 ev. BW). Na benoeming door de kantonrechter behartigt de bewindvoerder iemands financiële belangen. Hieronder vallen verschillende taken en verplichtingen, zoals het maken van een boedelbeschrijving, het beheer van alles wat onder bewind is gesteld, de rekening en verantwoording, het regelen van de financiële huishouding van de betrokkene (zoals belastingaangifte, het aanvragen van (bijzondere) bijstand, huurtoeslag of een persoonsgebonden budget (pgb)). Op grond van artikel 1:435, derde lid, BW volgt de kantonrechter in beginsel de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene voor de te benoemen bewindvoerder. Afwijking daarvan moet hij in de beschikking motiveren. Als de betrokkene geen voorkeur heeft, dan wordt op grond van artikel 1:435, vierde lid, BW, iemand uit de directe familie of omgeving van de betrokkene benoemd. Wanneer een geschikt persoon ontbreekt kan de kantonrechter ambtshalve een onafhankelijke bewindvoerder aanwijzen. De kantonrechter houdt vervolgens toezicht op de bewindvoerder. Hij kan hem te allen tijde voor verhoor bij hem roepen; de bewindvoerder is dan verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te geven. Ook kan de kantonrechter de administratie opvragen.

1.6 Leeswijzer

Deze verkenning biedt inzichten in de wijze waarop de particuliere bewindvoering wordt ervaren door zowel kantonrechters als particuliere bewindvoerders zelf. Hoofdstuk 2 beschrijft de ervaringen van de geïnterviewde particuliere bewindvoerders en in hoofdstuk 3 volgen de ervaringen van de geïnterviewde kantonrechters en senior juridisch medewerkers. Afsluitend staan in hoofdstuk 4 de belangrijkste inzichten op een rij, gevolgd door enkele aanbevelingen.

2 Particuliere bewindvoerders aan het woord

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de ervaringen van de tien particuliere bewindvoerders centraal. Paragraaf 2 beschrijft de afwegingen rond de keuze voor bewindvoering en het belang van goede informatieverstrekking daarbij. In paragraaf 3 komen de familieband, de andere taken die bewindvoerders vaak op zich hebben genomen en de emoties die een rol kunnen spelen aan de orde. Paragraaf 4 en 5 maken inzichtelijk dat particuliere bewindvoerders geen homogene groep zijn. Uit de gesprekken bleek dat de ervaringen van de particuliere bewindvoerders, en de knelpunten die zij met de financiële verantwoording ervaren, verschillen. Hierbij lijkt het in sommige gevallen meer te gaan om de vraag in hoeverre bewindvoerders in staat zijn (kunnen) om aan de eisen te voldoen en in andere gevallen of zij aan de eisen willen voldoen (willen). Paragraaf 6 beschrijft de ervaringen van de gesproken bewindvoerders met het toezicht vanuit de rechtbank, waar in paragraaf 7 het contact met de rechtbank en griffie centraal staat. Paragraaf 8 sluit af met de verbeterpunten die door de bewindvoerders in de gesprekken naar voren zijn gebracht.

2.2 Keuze voor bewindvoering: belang van goede informatieverstrekking

Wat motiveert particuliere bewindvoerders om de taak van bewindvoering op zich te nemen? De particuliere bewindvoerders die hebben meegewerkt aan deze verkenning zijn meestal goedwillende familieleden met een persoonlijke, vaak nauwe band met de rechthebbende: ouders die het bewind voor hun meerderjarige kind op zich nemen of kinderen die dat voor hun broer, zus of ouders doen. Uit de gesprekken blijkt dat de keuze voor bewindvoering meestal logisch voortvloeit uit de zorg die zij al voor hun kind, broer, zus of ouder verrichten. Wanneer het familielid meerderjarig wordt of door ouderdom niet langer in staat is om zelf voor de financiën te zorgen, dan volgt de keuze voor bewind.

De meeste geïnterviewde bewindvoerders geven aan door de zorginstelling van hun kind of ouders te zijn geïnformeerd over de mogelijkheid van bewind. Sommigen zijn (aanvullend) zelf actief op zoek gegaan naar informatie over bewindvoering. Enkele bewindvoerders hadden bij aanvang van het bewind feitelijk geen goed idee wat bewindvoering behelst en welke verplichtingen zij daarmee aangaan. Sommigen geven aan dat zij bewind aanvroegen om wat praktische zaken te kunnen regelen; zij waren zich echter onvoldoende of niet bewust van de financiële en administratieve handelingen die daarbij horen.

‘Dat financiële deel met administratie en het scheiden van de rekeningen, dat wisten wij eigenlijk niet zo goed.’

‘Als je bewindvoerder wordt, weet je niet zo goed wat je te wachten staat. In ieder geval niet die hele administratie.’

Een bewindvoerder benadrukt daarom het belang van verstrekken van goede informatie aan mensen die overwegen om bewindvoering op zich te nemen. Deze informatie is volgens haar juist *voorafgaand* aan de bewindvoering belangrijk, zodat je je als bewindvoerder goed realiseert wat het inhoudt.

‘Goede voorlichting is belangrijk. Als ik de beschikbare informatie nu lees, schrikt me dat wel af en zou ik nog wel even drie keer nadenken voordat ik aan bewindvoering zou beginnen. Goede informatie heeft in die zin ook een selecterende werking.’

2.3 Aandachtspunten bij particuliere bewindvoering

2.3.1 Bewindvoering meestal naast veel andere regelingen

Uit de gesprekken blijkt dat het beheer van de financiën van hun kind, broer, zus of ouder niet de enige taak is die de particuliere bewindvoerder op zich heeft genomen voor de rechthebbende. Juist door de nauwe, persoonlijke band spelen er tegelijkertijd, naast de financiële zaken rond de bewindvoering, nog veel andere zaken die geregeld moeten worden. Daarbij heeft de bewindvoerder naast de bewindvoering meestal ook een baan en een eigen gezin. De hoeveelheid tijd die met de bewindvoering gemoeid gaat, kan spanning opleveren en soms van (negatieve) invloed zijn op de verantwoordelijkheden met betrekking tot de financiën.

‘Mijn zus is inmiddels verhuisd naar een huis voor dementerenden. Ik ben nu haar spullen aan het uitzoeken; ze heeft veel verzameld. Ook ben ik bezig met een aanvraag voor een persoonsgebonden budget. Al met al is het een flinke klus waar ik dagelijks mee bezig ben. Inmiddels is er een indicatie afgegeven en moet ik morgen weer naar het zorgkantoor. Alles bij elkaar genomen is dat veel geregeld.’

‘Mijn vrouw en ik zijn nu ongeveer zeven jaar samen bewindvoerder voor onze zoon. Mijn vrouw doet de administratie en dat is een flinke klus. Ze is dagen, zelfs weken met de financiën bezig geweest en raakte er helemaal door van de kook. Zij moest zoveel vragen beantwoorden en alles zitten specificeren. We zijn tegelijkertijd ook bezig met het regelen van een stage en een persoonsgebonden budget voor hem. Het wordt er niet makkelijker op, het zijn zoveel regelingen die tegelijkertijd spelen. Die administratieve rompslomp eromheen hadden we niet verwacht.’

2.3.2 Emoties spelen een belangrijke rol

In de gesprekken met particuliere bewindvoerders komt duidelijk naar voren dat de emotionele band met de onder bewind gestelde bij bewindvoering vaak een belangrijke rol speelt en in de meeste gevallen de reden is dat de bewindvoerder deze taak überhaupt op zich genomen heeft.

‘Ik vind de bewindvoering ook fijn om te doen. De afstand tussen mij en mijn zoon is heel klein. Als hij een nieuwe trui wil, dan kan ik dat geld snel naar hem overmaken. Ook dat het een concrete taak is vind ik fijn en dat ik echt iets voor hem kan doen.’

‘Wij hebben gekozen om de bewindvoering zelf te doen, omdat we het nog in eigen handen willen houden. (...) Wij willen niet dat onze zoon naar een vreemde moet gaan als hij iets wil kopen.’

Echter, soms bemoeilijkt deze emotionele band de bewindvoering, bijvoorbeeld als de financiële verhouding druk legt op de relatie tussen de bewindvoerder en de rechthebbende.

‘De bewindvoering verstoort soms de vader-zoonrelatie. Mijn zoon wordt ouder en stelt nu wat meer eisen wat betreft zijn uitgaven. Dat levert soms conflicten op. Bij irritatie van zijn kant vind ik het soms moeilijk uit te leggen en voor hem is het soms moeilijk te begrijpen waarom hij zuinig met zijn geld moet omgaan of bepaalde zaken niet kan aanschaffen.’

‘Een nadelig aspect van bewindvoering kunnen de emoties zijn en bij familiezaken zijn altijd emoties betrokken. Ik ben gescheiden en heb niets van mijn ex gekregen, terwijl hij heel vermogend was. Na zijn overlijden ging al het geld naar mijn kinderen en niets naar mij, terwijl ik de bewindvoering over de financiën van mijn zoon doe. Op een gegeven moment heb ik me daar wel bij neer kunnen leggen, want ik wilde niet dat het geld tussen ons in kwam staan.’

Door de emotionele band kan het voor een bewindvoerder ook lastig zijn om onder ogen te zien dat hij wellicht niet (langer) de aangewezen persoon is om de bewindvoering op zich te nemen of voort te zetten.

'Familiebewind is op zich goed, want het is fijn om het te kunnen doen voor je zoon. Maar als het te gecompliceerd wordt, is het goed dat het naar een professionele bewindvoerder gaat. Ik vind het moeilijk om het los te laten, daar voel ik veel emotie bij.'

2.4 Globaal beeld van ervaringen met de financiële verantwoording

Een belangrijke verplichting bij de bewindvoering is de jaarlijkse rekening en verantwoording (verder ook: R&V). In deze paragraaf komt eerst de complexiteit van de eisen die aan de financiële verantwoording vanuit de rechtspraak worden gesteld aan de orde. Een deel van de tien respondenten vindt deze te ingewikkeld, anderen oordelen dat het 'niet gemakkelijk' is en voor weer anderen is het 'te doen'.

2.4.1 Financiële verantwoording te ingewikkeld

Onvoldoende kennis en kunde bij bewindvoerder

Een klein aantal bewindvoerders vertelt dat de financiële verantwoording voor hen echt te ingewikkeld is en dat ze het liefst van de bewindvoering ontheven willen worden. Een taalbarrière en/of onvoldoende kennis van geldzaken spelen hierbij een rol. Een mevrouw is zelf niet in staat om de bewindvoering voor haar dochter te doen en doet hiervoor volledig een beroep op de hulp van haar zus of schoondochter.

'Ik vind het zelf heel lastig. Ik heb zelf eigenlijk geen idee hoe ik de bewindvoering en verantwoording moet doen. Ik heb alleen tot groep 7 school gehad, dus ik ben niet zo ontwikkeld. Ik kan ook niet rekenen. En alles is heel ingewikkeld. Ik vul het altijd in met mijn zus en soms met mijn schoondochter. Maar als zij met vakantie zijn, dan weet ik niet wat ik moet doen.'

Mate van complexiteit boedel

In een enkel geval is de boedel te complex voor de bewindvoerder, in financiële zin of omdat persoonlijke en financiële belangen door elkaar lopen. Ter illustratie de volgende casus:

'In de boedel zit een problematische lening die mijn zwager, die de erfenis van mijn ex heeft geregeld, aan een neef van hem heeft gedaan. Rond deze lening zitten veel problemen, ook emotionele, waardoor het bewind voor mij niet meer te doen is. De lening wordt niet terugbetaald, terwijl volgens de rechter uit de stukken blijkt dat deze allang opeisbaar is. Ik durf niet goed actie te ondernemen. Dit deel groeit mij boven de pet en daarom ben ik blij dat we op zoek gaan naar een professionele bewindvoerder.'

De bewindvoerders voor wie de financiële verantwoording te ingewikkeld is dragen de bewindvoering liever aan iemand anders over.

2.4.2 Financiële verantwoording niet gemakkelijk

Uit de gesprekken komt naar voren dat niet alle bewindvoerders zich voldoende bewust zijn van de verantwoordelijkheden die het verzorgen van een R&V met zich meebrengt. Eén bewindvoerder, die dat al ruim een jaar was, blijkt niet te weten dat hij jaarlijks een R&V moet afleggen.

'U vraagt mij naar de jaarlijkse rekening en verantwoording. Dat heb ik nog niet gedaan. Ik wist niet dat ik dat zou moeten doen. Moet ik dat doen? Waar staat dat? Ik heb daar niet bij stilgestaan. Ik heb daar geen oproep of een aanwijzing over gehad.'

De overige gesproken bewindvoerders realiseren zich wel dat bewindvoering gepaard gaat met een financiële verantwoording, maar het daadwerkelijk *doen* is nog een ander verhaal. Sommige bewindvoerders geven aan dat ze er tegenop zien of pas vlak voordat de rekening en verantwoording moet worden ingediend aan de slag gaan met het verzamelen van de benodigde informatie.

‘Ik zie er wel tegenop, het is weer veel papierwerk.’

‘Het afgelopen jaar heb ik wel hier en daar wat opgeschreven qua uitgaven. Maar ik heb geen bonnetjes van de Albert Heijn of zo. Wel bankafschriften.’

Eén bewindvoerder verwoordt treffend dat de financiële verantwoording een andere, meer anticiperende manier van denken vergt, waarbij je als bewindvoerder al tijdens het lopende jaar de financiën bijhoudt en van tevoren een machtiging aanvraagt, in plaats van achteraf.

‘Ik moet er ook wel aan denken dat machtigingen van tevoren moeten worden aangevraagd. Dit jaar gaat hij begeleid wonen en dan heb ik meer uitgaven. Dat zal ik nu al moeten aangeven. Ik zou eigenlijk meer vooruit moet denken.’

Uit sommige gesprekken blijkt dat de wijze waarop de financiële verantwoording voor de rechtbank is ingericht niet aansluit bij de dagelijkse werkelijkheid van de bewindvoerder en het gezin. Ter illustratie een voorbeeld van een Marokkaans gezin, waarbij zus en broer bewindvoerder zijn voor hun zus. Zij wonen met z’n allen thuis en zorgen met z’n allen voor elkaar.

‘Wij wonen met ons gezin samen. Mijn zusje woont ook thuis. Alle kosten dragen we gezamenlijk. Zij ontvangt een Wajong en zorgtoeslag. En wij betalen voor haar de ziektekostenverzekering. Alles loopt bij ons door elkaar heen. Afgelopen december zijn we met elkaar op vakantie gegaan, en dan betalen we samen de tickets. De rechter benadrukte wel dat wij geen inzage hoeven te geven in de financiën van ons gezin, alleen van mijn zusje. Al die formulieren, dat is wel ingewikkeld om in te vullen, vooral omdat de financiën in ons gezin niet zo makkelijk uit elkaar te halen zijn.’

Nadat er door de griffie problemen in de rekening en verantwoording over de afgelopen jaren waren geconstateerd was de broer naar de rechtbank geroepen waar hij meer uitleg en aanwijzingen heeft gekregen. Deze bewindvoerder geeft aan dat hij graag eerder duidelijker geïnstrueerd had willen worden.

2.4.3 Financiële verantwoording is te doen

Bij sommige bewindvoerders gaat de financiële verantwoording redelijk soepel (soms wel pas na een aantal jaar) en houden ze door het jaar heen de belangrijkste uitgaven bij.

‘Ik ben er niet dagelijks mee bezig. Ik hou het netjes bij. Mijn man heeft een heel handig Excelbestand gemaakt en daar voeg ik alle bedragen in waarna het automatisch optelt.’

2.5 Opvattingen over nut en noodzaak financiële verantwoording

Naast de vraag in hoeverre particuliere bewindvoerders *in staat zijn* om de financiële verantwoording te doen, is het de vraag of ze de *intentie* hebben om adequate verantwoording te geven.

2.5.1 Doel van financieel toezicht door rechtbank ondersteund

Bijna alle geïnterviewde familiebewindvoerders onderschrijven de achterliggende doelstelling van de financiële verantwoording, namelijk de bescherming van het vermogen van hun kind of ouder – ondanks dat ze deze verplichtingen soms veel, onnodig of ingewikkeld vonden. (Er is een uitzondering, één bewindvoerder vroeg tijdens het gesprek of het ‘echt verplicht was om deze

financiële verantwoording in te vullen'.) En ze begrijpen dat het toezicht op de bewindvoering door de rechter nodig is.

'Enerzijds begrijp ik ook wel dat het strenger is geworden, want anders is het voor de rechter ook niet werkbaar. Ik ken ook mensen die er bij bewindvoering proberen zelf beter van te worden, bijvoorbeeld door boodschappen van die rekening te doen. Tegelijkertijd is het voor bewindvoerders wel heel veel werk en ingewikkeld.'

'Boven de € 1500 moet je een machtiging aanvragen. Dat vind ik terecht. Als ouder doe je het wel goed voor je kind, maar in situaties waarin geen familie is betrokken, vind ik dat er zeker toezicht moet zijn bij grotere bedragen.'

'Het jaarlijks afleggen van rekening en verantwoording is een hele klus. Ik zit er eerlijk gezegd wel ieder jaar tegenaan te hikken. Ik begrijp de achterliggende reden wel, het is natuurlijk ter bescherming van mijn zoon zelf. Daar moet controle op zitten. Dat accepteer ik ook.'

Tegelijkertijd blijkt uit de gesprekken dat het voor de bewindvoerder lastig kan zijn om te accepteren dat hij als bewindvoerder, voor de wet en door de rechter, ook in de gaten moet worden gehouden. Het kan het gevoel opleveren, vooral voor ouders, alsof zij op het verdachtenbankje zitten.

'Als je als ouder bewindvoerder wordt, dan wil je dat eigenlijk helemaal niet doen. Van je kind verwacht je dat hij groter wordt en groeit richting zelfstandigheid. Wij werden bewindvoerder omdat wij niet wilden dat er misbruik van hem gemaakt zou kunnen worden. Hij weet dat hij nergens een handtekening onder moet zetten, maar je wilt mogelijke problemen voor zijn. Je wilt je kind beschermen tegen de buitenwereld. Maar gisteren realiseerde ik me pas dat wij, vanuit de rechtbank gezien, ook die 'buitenwereld' zijn. Dat gaat pas dagen als je daar zit. En ik begrijp dat ook wel, er zullen misschien ook ouders of familieleden zijn die er misbruik van maken. Maar zo hadden wij het eigenlijk tot nu toe niet ervaren.'

2.5.2 Vraagtekens bij de noodzaak van jaarlijkse rekening en verantwoording

Enkele bewindvoerders geven (soms indirect) in de gesprekken aan dat zij het achterliggende doel van de R&V ondersteunen, maar dat zij zich wel afvragen of die jaarlijkse R&V echt noodzakelijk is en of het in verhouding staat tot het soms geringe vermogen waar het om gaat.

'Als ik eerlijk ben, dan vind ik het wel een herhaling van zetten ieder jaar. Mijn dochter woont nu begeleid. Ze krijgt een Wajong-uitkering, daar gaan de zorgkosten af. Dan houdt ze € 350 per maand over. Voor dat saldo ben ik veel tijd kwijt met de boekhouding, en degene die het moet controleren is ook veel tijd kwijt. Terwijl je het ook op hoofdlijnen zou kunnen doen en vooral kijkt of er significante afwijkingen zijn. Ze heeft wel wat vermogen. Als daar duizenden euro's vanaf gaan, dan zou je daar als rechter wat over kunnen vragen. Nu moet ik iedere cent verantwoorden. Eigenlijk vind ik het zonde van de tijd. Als ik gewoon bankafschriften zou toesturen, dan ben je ook klaar.'

'Op zich gaat de bewindvoering prima. Ik dien ieder jaar rekening en verantwoording in en daar krijgen we ieder jaar akkoord op. Soms vraag ik me wel af of het nodig is geweest. Wij beheren haar geld ook zonder bewind prima.'

2.6 Ervaringen met toezicht vanuit de rechtbank

2.6.1 Soms tegenstrijdige of late instructies

Tijdens de gesprekken komt soms de verbazing van particuliere bewindvoerders naar voren over de wijze waarop de rechtbank toezicht houdt. In één geval was de bewindvoester aanvankelijk voor een aantal jaar vrijgesteld van R&V, toen er opeens weer een rappel kwam. Vervolgens moest zij met

twee jaar terug R&V indienen. Een andere bewindvoester had al jaren een lening in de boedel waar nog nooit vragen over waren gesteld, totdat er een nieuwe kantonrechter kwam die daar kritisch over was. Bewindvoester moest vervolgens voor de betreffende lening een verantwoording opstellen over de afgelopen jaren en het verloop van de lening.

‘Ik moest nu voor die ene lening een chronologisch overzicht maken. Ik sliep er echt niet meer van. Zoveel uitzoekwerk, het nummeren van alle pagina’s, etc. Het is ook *goed* dat deze rechter zo kritisch naar de lening kijkt, want het heeft me wel echt opgeschud. Hiervoor had er geen kantonrechter naar gevraagd, terwijl het me nu ook veel duidelijker is dat het echt niet zo kan en dat die lening terug moet naar het vermogen van mijn zoon.’

2.6.2 Eisen zijn hoger geworden in de loop der tijd

Sommige bewindvoerders hebben het toezicht in de loop der jaren strenger zien worden. Dit zorgt er volgens hen enerzijds voor dat de financiële verantwoording ingewikkelder is geworden, maar anderzijds ook dat er daardoor minder maatwerk en minder persoonlijk contact over de bewindvoering mogelijk is.

‘In deze vijftien jaar is het toezicht door de rechter zakelijker en strikter geworden. In het begin kon ik mijn verhaal echt *op tafel* leggen, dan zaten we gewoon met elkaar aan tafel (en niet in een zittingszaal), daardoor was er minder afstand. De rechter probeerde me ook echt te helpen en mee te denken, bijvoorbeeld over een schenkingsregeling van kind naar ouder.’

‘Het toezicht is strenger geworden. De rekening en verantwoording was ook veel minder gecompliceerd. Ik leverde een A4 aan en dat was voldoende. Nu is alles veel gecompliceerder geworden, met internetbankieren en alle informatie die je moet aanleveren. Soms voelt het alsof ik mijn hele doopceel moet lichten.’

2.6.3 Formulier en posten wijzigen steeds

Verschillende geïnterviewde bewindvoerders geven aan dat de eisen aan verandering onderhevig zijn: het formulier voor R&V verandert ieder jaar, wordt langer, posten veranderen en toetsmomenten wijzigen.

‘Wat wel lastig is dat de posten steeds wisselen. Als de R&V voor het afgelopen jaar is goedgekeurd, dan zit er een briefje bij over de benodigde informatie voor de volgende keer. Ik doe de R&V in een Excelsheet op basis van deze informatie van de griffie. Op het moment dat we het dan willen indienen, dan blijken de posten op internet weer anders te zijn. Dan hebben ze er een ander lijstje van gemaakt op internet. Er was een post ontspanning: Efteling en film. Die post is nu weer verdwenen. Contributies en abonnementen. Die verdwijnen weer.’

‘Bijvoorbeeld: eerst kon je giften doen, nu moet er een machtiging bij. Als ik dan voor haar een gift aan de kerk wil doen voor 25 euro, dan kan dat niet zonder machtiging. Dan doe ik dat maar niet meer.’

‘We hebben gisteren op de rechtbank het nieuwe formulier ontvangen. “Dat is nog langer en uitgebreider dan het vorige”, zei mijn vrouw meteen.’

‘Die vijfjaarlijkse controle is trouwens nu ook voor het eerst. Is dat nieuw?’

Los van nieuwe eisen, formulieren of posten, benadrukken bewindvoerders in gesprekken dat ze graag tijdig en goed geïnformeerd zouden willen worden over wijzigingen. Ook de bewindvoerders die de financiële verantwoording redelijk op orde hebben, worden toch jaarlijks geconfronteerd met extra inspanningen om de R&V op orde te krijgen.

'Ik zou het fijn vinden om een formulier te hebben dat langere tijd klopt. En als dat niet kan, dan in ieder geval geïnformeerd worden over wijzigingen. Kan het niet makkelijker voor een bewindvoerder?'

2.7 Ervaringen met contact rechtbank, griffie en juridisch medewerkers

Uit de gesprekken met de tien familiebewindvoerders blijkt dat de *frequentie* waarin er contact is tussen de bewindvoerder en de rechtbank erg verschilt. Sommige bewindvoerders hebben sinds de instelling geen contact met de rechtbank. Zij dienen jaarlijks de R&V in en die wordt schriftelijk goedgekeurd. In de gevallen dat er wel contact is tussen de bewindvoerder en de rechtbank, blijkt dat dit contact (met kantonrechter, griffie of juridische medewerker) een belangrijk moment is voor de bewindvoerders.

2.7.1 Rechtbank brengt spanning mee

Een bezoek aan de rechtbank kan voor mensen in meer of mindere mate spanning oproepen, blijkt uit de gesprekken. Mensen zijn bang dat ze iets niet goed hebben gedaan en dat ze op hun vingers worden getikt.

'Als je naar de rechtbank moet, dan geeft mij dat toch spanning. Het is best formeel. Je krijgt het gevoel dat je op het matje wordt geroepen omdat je iets niet goed hebt gedaan. Je weet ook niet helemaal wat je te wachten staat.'

Het bezoek wordt door sommige bewindvoerders als een belangrijk moment ervaren.

'Gisteren was ik wel in spanning omdat mijn kleinzoon de dag ervoor was geopereerd en 's nachts pas van IC was gekomen. Maar ik wilde de rechtbank niet afbellen. Dat is toch belangrijk.'

De spanning kan ook met zich meebrengen dat (vooral de minder mondige) bewindvoerders tijdens een zitting niet alles vragen en vertellen aan de rechter. In één geval bleek tijdens het interview dat de rechthebbende (dochter van bewindvoerder) al jaren zélf over haar financiën beschikte en alles op orde had. Deze informatie had de bewindvoerder tot nu toe niet met de rechtbank gedeeld.

'Mijn dochter kan zelf heel goed met haar geld omgaan, ze let echt op de centen, maar ik weet niet of ze het zelf mag doen? Sinds enkele jaren heeft ze ook zelf een pinpas en pint ze gewoon zelf. Dat gaat al jaren goed. Gisteren tijdens de zitting werden mij veel vragen gesteld, toen heb ik niet kunnen vragen of mijn dochter zelf haar geld kan beheren.'

2.7.2 Taal en toon tijdens zitting belangrijk: duidelijk en empathisch

Uit de gesprekken blijkt dat de instellingszitting voor de meeste familiebewindvoerders een positieve ervaring is geweest. Ze waarderen het contact met de rechter, de duidelijke uitleg die ze kregen en een empathische houding door de rechter.

'Tijdens de zitting hadden we een hele aardige rechter. Zij heeft duidelijk uitgelegd wat het doel van de bewindvoering was, op zo'n manier dat mijn zoon het ook kon begrijpen. Dat was heel goed. Hij komt daar in de rechtbank en denkt "wat is dit allemaal?"'

'De instellingszitting was uitstekend. Wij troffen een bijzonder aardige kantonrechter, met begrip voor de situatie van mijn zus.'

Tegelijkertijd bleek uit een gesprek dat de spanning die een bezoek aan de rechtbank met zich meebrengt (zie hiervoor) ook kan leiden tot het meer serieus nemen van de verplichtingen rond bewind.

'Ik begrijp wel dat we naar rechtbank moeten. Het was best heftig. Je wordt gecontroleerd, dat maakt ook indruk. Tegelijkertijd was het voor onze zoon wel goed om te zien dat het zo gaat. En dat de rechter toezicht houdt, dat maakt wel indruk. Het was wel een goed leermoment voor hem.'

Bewindvoerders geven aan dat in de gesprekken op de rechtbank een duidelijke boodschap en aandacht voor de relatie heel goed samen kunnen gaan. Daarbij is het fijn langere tijd dezelfde kantonrechter te hebben.

'Het scheelt wel als je de kantonrechter al kent, dat geeft mij een rustiger gevoel. Deze kantonrechter is no-nonsense en is duidelijk over wat er nodig is. Dat is fijn.'

Een bewindvoerder vertelt over een prettig gesprek waarin naast de duidelijke boodschap over de R&V ook echt aandacht was voor zijn zoon.

'Gisteren moesten we naar de rechtbank omdat de R&V niet klopte. Maar het was zo prettig. Die meneer van de rechtbank vroeg hoe het met mijn zoon ging. Ik dacht dat ik een tik op de vingers zou krijgen, maar hij was geïnteresseerd in onze zoon. Dat vond ik heel prettig en dat maakte het gesprek ook meteen anders. Tegelijkertijd was hij ook heel duidelijk: hier geroepen om volgend jaar hier niet weer te zijn. Het is controle natuurlijk, maar het gaat om je zoon, en dan is het fijn als het ook echt over je zoon gaat en naar hem wordt geïnformeerd.'

Ook melden enkele bewindvoerders dat een minder formele setting prettig is, bijvoorbeeld zonder toga of niet in een zittingszaal.

'De medewerkers van de rechtbank zaten niet in toga. Ook dat maakte het gesprek minder formeel. Dat vond ik heel prettig.'

2.7.3 Contact griffie

Verschillende geïnterviewde bewindvoerders vertellen dat het contact met de griffie niet altijd even soepel verloopt. Dat komt omdat de communicatie schriftelijk is en vanwege de formele toon van de correspondentie.

'In de correspondentie zie ik een formele toon. Alles wordt schriftelijk opgevraagd door de griffie. Er is bijna geen persoonlijk contact mogelijk. Ik voel weinig toegankelijkheid bij de griffie. Ik word echt zenuwachtig als ik de griffie moet bellen. Ik bel dan ook niet zomaar. En als ik ze dan telefonisch spreek, zijn ze ook formeel: 'Dat komt op de zitting aan de orde', allemaal formele antwoorden.'

Overleg met de griffie over het inplannen van zittingen wordt door enkele geïnterviewden gewaardeerd.

'Het was wel fijn geweest als er iets meer afstemming mogelijk was geweest bij het inplannen van de zitting. Nu werd het eenzijdig opgelegd. Ik begrijp wel dat de rechtbank ook aan tijden vastzit, maar nu moesten wij allemaal vrij nemen en in de spits naar de stad rijden. Bij wat meer afstemming hadden we misschien op vrijdagmiddag kunnen uitkomen als beide jongens vrij zijn. Verder gaat het contact met de griffie prima.'

Een aantal particuliere bewindvoerders benadrukt dat de griffie niet altijd even snel, soms zelfs langzaam, is met reageren. Dat kan onrust geven bij de bewindvoerders: heb je het wel goed gedaan? Ook kan het onhandig zijn, bijvoorbeeld bij een verhuizing.

'We hebben de rekening en verantwoording in september langsgebracht, maar nog niets gehoord. Daar gaan weleens acht maanden overheen, maar daar zijn we inmiddels aan gewend. Ik maak me

daar nu geen zorgen meer over. In het begin vonden we dat wel raar, want je vraagt je af of het goed is gegaan.'

'Ik zou het wel fijn vinden als de reactie op ons verzoek om een machtiging sneller zou kunnen. Voorbeeld: mijn dochter is verhuisd en dan moet je spulletjes kopen. En eigenlijk had ik de spullen al besteld maar had nog geen machtiging. Ik kreeg na zes weken pas de machtiging. Dat zou wel sneller mogen. In de tussentijd weet je niet of je machtiging krijgt. Je hebt te maken met levertijd, etc. Als je daarop moet wachten staat de kamer leeg, en dat kan ook niet. Ik zal natuurlijk niet de enige zijn, maar het zou wel fijn zijn als je dan sneller iets hoort. Je wilt het toch graag netjes doen. Het liefst zou je bijvoorbeeld binnen een week toestemming krijgen.'

'De griffie/administratie is gigantisch traag. Het kan rustig zo zijn dat als ik de rekening en verantwoording niet heb ingevuld, ik pas na twee jaar een herinnering krijg.'

In andere gevallen lukt het bewindvoerders wel om contact te leggen met de griffie en krijgen ze antwoord op hun vragen.

'Het afgelopen jaar kreeg ik wel snel een reactie op de door mij ingediende R&V; dat lijkt sneller te gaan.'

'Soms zoek ik wel eens contact met de griffie. Het duurt soms even, maar uiteindelijk krijg je wel de juiste persoon te pakken. Het contact loopt dan verder goed.'

2.8 Verbeterpunten volgens bewindvoerders

2.8.1 Behoefte aan duidelijke informatie over financiële verantwoording

Bewindvoerders geven aan dat al bij de keuze om bewindvoerder te worden adequate informatie over de bijbehorende taken en verplichtingen gewenst is. Zo weten ze (beter) wat er van hen verwacht gaat worden. Vervolgens zou men, na de aanstelling als bewindvoerder, beter op weg willen worden geholpen met de financiële verantwoording. Een aantal bewindvoerders vertelt dat ze er pas bij het opstellen van de eerste R&V achter kwamen welke informatie daarvoor nodig is, terwijl het jaar toen al voorbij was.

'Je moet als bewindvoerder bij de eerste keer R&V alles uitvinden. Dan kom je ook pas tegen wat je eigenlijk bij had moeten houden. Als je van tevoren een format zou krijgen, dan is het wel makkelijker. Dan kun je dat wekelijks bijhouden. Nu doe ik het een keer in drie à vier maanden. Voor mij is meer begeleiding niet nodig, maar misschien voor anderen wel. Je moet wel een beetje boekhoudkundig onderlegd zijn, al is het eigenlijk een kwestie van optellen en banksaldo.'

'Het zou nuttig zijn als er bij de eerste keer invullen van het formulier iemand meekijkt, bijvoorbeeld iemand van de griffie. Een beetje begeleiding bij het opstarten, zodat je over je koudwatervrees heen komt.'

'Als er fouten worden gemaakt, dan doe je dat meteen het eerste jaar. Begin met de mensen die het voor het eerst moeten doen en help ze op weg.'

2.8.2 Goed contact met griffie en rechter

Verschillende particuliere bewindvoerders geven aan dat het contact met de griffie voor hen belangrijk is, waarbij behoefte is aan zowel duidelijke, proactieve informatieverstrekking, dat er wordt meegedacht, als (soms) aan een empathisch, luisterend oor.

'De griffie kan zich toegankelijker opstellen. Ze zijn toch de golfbreker tussen mij en de rechter. Zullen ze zich realiseren dat het zo spannend is voor mensen om op te bellen? Het zou helpen als ze

wat behulpzamer en ontvankelijker voor mijn verhaal zouden zijn. Als ze wat meer de tijd zouden nemen en wat meer mee zouden kunnen denken, dat zou fijn zijn. Tegelijkertijd kan het natuurlijk ook erger; er zijn organisaties waar je alleen maar een computer krijgt. Bij de griffie krijg je in ieder geval wel iemand aan de telefoon.'

Daarnaast benadrukken sommige bewindvoerders dat het, juist omdat het om familiezaken gaat, een informele(re) setting fijn zou zijn.

'Het zou prettig zijn als het gesprek niet in zo'n formele zaal zou zijn geweest. Ik kan me voorstellen dat je er bij professionals afstand in wilt houden, maar in familiezaken zou dat anders kunnen. De rest was al zo formeel: via de bode opgeroepen en gecontroleerd worden bij binnenkomst.'

'Bij bewindvoering gaat het om contact. Zeker in familiezaken.'

Een bewindvoerder die regelmatig contact had met de rechtbank in verband met een complexe boedel, benoemt dat het opgebouwde contact met de rechter voor haar waardevol is.

'Het zou ook fijn zijn als het niet iedere keer een andere kantonrechter is. Ik moest verschillende malen naar andere locaties, en op sommige locaties kreeg ik iedere keer een andere rechter. Nu heb ik al een aantal keer dezelfde. Dat helpt mij, want die kent mij en mijn dossier al. Bij een nieuwe weet je niet wat er gaat komen en welke vragen er gesteld gaan worden.'

2.8.3 Attendering vanuit de rechtspraak

Sommige bewindvoerders stellen het op prijs vanuit de rechtspraak een attendering te ontvangen over de jaarlijkse rekening en verantwoording. De meeste bewindvoerders kijken tegen deze klus op en stellen het liever (wat) uit.

'Je krijgt trouwens volgens mij ook geen oproep vanuit de rechtbank dat je R&V moet doen. Je krijgt wel een rappel als je te laat bent. Eigenlijk zou het wel handig zijn als de rechtbank je een brief stuurt dat je R&V moet doen voor een bepaalde datum. Dat zou wel fijn zijn, dan ben je op tijd. Het is ook gemakzucht bij mezelf. Ik weet dat het moet gebeuren, maar kom er dan niet toe. Als je een briefje zou krijgen, heb je een stok achter de deur. En dan ben je er ook weer vanaf.'

'Ik hoor van anderen dat zij dat ook weleens vergeten. Na een aantal maanden kom je daar eigenlijk pas achter. Ik kom er nog niet aan toe, het is een vervelend klusje. Als er geen memo komt vanuit de rechtbank, dan verwatert het. Ik heb nog geen bericht ontvangen. Dat zou wel helpen om je ertoe te zetten. Ik kan me voorstellen dat er wijzigingen zijn en dat je daarover wordt geïnformeerd.'

2.8.4 Behoeftte aan duidelijke en praktische instructies

Sommige bewindvoerders geven ook aan dat ze behoefte hebben aan praktische instructies. Een bewindvoerder vroeg zich af waarom de rechtbank niet gewoon duidelijker is in wat ze nodig hebben en waar een rekening en verantwoording aan moet voldoen, nu blijft het voor hem redelijk abstract en onduidelijk.

'Leg ook gewoon duidelijk uit welke informatie je moet aanleveren. Waarom zou je daar niet duidelijk over zijn?'

'Het moet eenvoudig zijn voor de bewindvoerder om rekening en verantwoording te doen. Het moet liefst vooraf duidelijk zijn welke posten je moet bijhouden. Het zou helpen als er een formulier wordt aangeleverd vanuit de rechtbank waar de juiste posten op staan.'

'Het zou mij helpen wat meer praktische informatie te krijgen. Bijvoorbeeld: denk eraan dat u bonnen noteert en dat u niet pas achteraf dingen bij elkaar moet zoeken. Ik zoek het eerst zelf graag goed uit. Ik stop er veel tijd in omdat ik het wil weten. Maar daardoor zie ik er wel tegenop. Een praktische handleiding met praktische tips zou mij helpen. En bijvoorbeeld een voorbeeldberekening met getallen. Nu moet ik vanaf nul beginnen.'

2.8.5 Behoeftte aan digitaal formulier, indienen via internet

Waar voor sommige bewindvoerders de financiële verantwoording zelf veel moeite kost, lopen andere bewindvoerders ertegenaan dat de verantwoording wel wat moderner mag. Een aantal bewindvoerders maakte voor eigen beheer een Excelbestand waarin posten meteen worden opgeteld. Zij vragen zich af waarom de rechtspraak zelf niet een dergelijk formulier ter beschikking stelt.

'Ik heb een Excelbestandje gemaakt dat alle bedragen zelf optelt. Ik heb dat zelf aan de hand van de praktijk en mijn eigen ervaringen ontworpen. Het zou handig zijn als er zoiets vanuit de Rechtspraak beschikbaar wordt gesteld. Als je belastingaangifte doet, dan staat er al veel ingevuld.'

'Het lijkt mij voor andere mensen die niet zo handig zijn met internet en Excel best ingewikkeld. Eigenlijk zouden ze een Excelsheet moeten opsturen vanuit de rechtbank. Dat maakt het een stuk eenvoudiger voor iedereen. Dat zou een goede dienst zijn vanuit de Rechtspraak. Je moet nu zelf alles optellen op dat formulier.'

Ook zouden sommige bewindvoerders de R&V graag digitaal willen insturen.

'Nu moet ik de papieren downloaden en printen, dan invullen en per post invullen. Het zou dan fijner zijn als je het ook digitaal kunt insturen, zoals bij de Belastingdienst. Je krijgt het formulier ook niet meer toegestuurd, dat moet je zelf downloaden.'

2.8.6 Toezicht slimmer

Een enkele bewindvoerder doet suggesties voor slimmer toezicht.

'Ik ben controller geweest: het gaat om een inschatting te maken. Als het gaat om tienduizend zaken, dan moet je een voorselectie maken en kijken naar de zaken waar risico's zitten. Bij grote vermogens of onverklaarbare grote verschillen kijk je naar uitschieters. Het is niet te doen om iedereen door dezelfde wasstraat te halen. Verzin slimme manieren. Bijvoorbeeld: bij een ministerie worden alle facturen onder de € 12,50 automatisch betaald en eens in de zoveel tijd wordt met een steekproef controle uitgevoerd. Maak een risicoanalyse.'

2.9 Samenvatting

De tien particuliere bewindvoerders die hebben meegewerkt aan deze verkenning blijken veelal goedwillende familieleden te zijn met een persoonlijke band met de rechthebbende: ouders die het bewind voor hun meerderjarig kind op zich nemen of kinderen die het bewind voor hun broer, zus of ouder(s) op zich nemen. Bij de keuze om bewindvoerder te worden is het volgens bewindvoerders belangrijk om (vooraf) goed geïnformeerd te worden over de taken en verplichtingen die daarbij horen, zeker omdat er vaak emoties bij spelen en bewindvoering naast veel andere taken verricht moet worden. De meeste bewindvoerders laten in de gesprekken merken dat ze de achterliggende doelstelling van het toezicht door de kantonrechter ondersteunen, al vinden sommigen de hele rekening en verantwoording – zeker bij een gering inkomen – wel een intensief traject. Voor sommige bewindvoerders is de R&V echt te ingewikkeld, soms door onvoldoende kennis en kunde, soms door een te complexe boedel. De meeste bewindvoerders vinden de rekening en verantwoording een ingewikkelde klus waar ze tegenaan hikken en waarvoor ze te laat in actie

komen. Sommige bewindvoerders hebben zelf een manier gevonden om de jaarlijkse R&V zonder problemen te doen.

De eisen die de rechtbank aan toezicht stelt vinden de bewindvoerders niet altijd even duidelijk. Soms krijgen ze tegenstrijdige of late instructies. Ook wijzigen het formulier en de daarop staande posten regelmatig. Dit helpt de bewindvoerders niet. Het contact met de rechtbank (zowel rechters, griffie als juridisch medewerkers) is voor de meeste bewindvoerders belangrijk. Het contact met de kantonrechter of juridisch medewerkers tijdens zittingen of gesprekken op de rechtbank wordt meestal positief ervaren, zeker als er zowel aandacht is voor het persoonlijke verhaal als een duidelijke boodschap over de bewindvoering. Vooral als bewindvoerders problemen hebben met de jaarlijkse rekening en verantwoording, is de behoefte aan contact groot. In de praktijk blijkt dat de bewindvoerders het contact met de griffie vaak als redelijk formeel en afstandelijk ervaren, en dat het soms lang duurt om een reactie te krijgen op een machtiging of rekening en verantwoording. De bewindvoerders hebben suggesties voor verbeteringen, zoals het op een eerder moment duidelijke informatie over financiële verantwoording krijgen. Nu komen de problemen vaak pas tijdens de eerste rekening en verantwoording aan het licht en dan is er al anderhalf jaar verstreken. Het zou volgens hen ook helpen als de bewindvoerders vanuit de rechtbank worden geattendeerd op de jaarlijkse rekening en verantwoording en als ze duidelijke en praktische instructies, zoals een concrete handleiding, en een digitaal formulier zouden krijgen. Daarnaast benadrukken ze tijdens de gesprekken het belang van goed contact met griffie en rechter, zeker als er vragen zijn of als er meer uitleg nodig is. Sommige bewindvoerders melden dat het toezicht wellicht 'slimmer' zou kunnen, bijvoorbeeld meer vanuit risicoprofielen.

3 Kantonrechters aan het woord

3.1 Inleiding

Nu de ervaringen en verwachtingen uit de gesprekken met de particuliere bewindvoerders zijn beschreven, is het interessant om het perspectief vanuit de rechtspraak in kaart te brengen. Dit hoofdstuk bevat de resultaten van gesprekken met drie kantonrechters en twee (senior) juridisch medewerkers. Paragraaf 2 beschrijft de rol van de kantonrechter bij bewindvoering. In paragraaf 3 komt een aantal belangrijke aspecten van de instellingszitting naar voren. Paragraaf 4 schetst op basis van de gesprekken met de kantonrechters de verschillen tussen de particuliere bewindvoerders. In paragraaf 5 staat de rol van de griffie bij het toezicht centraal, waarna in paragraaf 6 verslag wordt gedaan van de zoektocht vanuit de rechtspraak naar goed toezicht. Paragraaf 7 bevat de verbeterpunten die door de geïnterviewde kantonrechters en juridisch medewerkers naar voren zijn gebracht.

3.2 Andere rol kantonrechter bij toezicht

De geïnterviewde kantonrechters geven aan dat de toezichthoudende taak wezenlijk anders is dan hun gebruikelijke rol van geschilbeslechting. Dit vergt een andere aanpak en een andere houding. Een belangrijke consequentie van deze andere rol is dat de kantonrechter meer reactief is, aangezien de bewindvoerder de stukken moet aanleveren.

‘De rol van de kantonrechter is bij bewind een andere dan die bij geschillen. Bij geschillen heb je de regie, daar bepaal jij wat er gebeurt en neem jij een beslissing. Bij bewind zit je als kantonrechter in een toezichtsrol; je moet het vermogen van de rechthebbende in de gaten houden. De bewindvoerder is aan zet, die moet de boedelbeschrijving en de rekening en verantwoording doen. Je kunt pas toezicht houden als de stukken zijn aangeleverd; vanuit je rol kun je niet veel anders doen dan rappelleren en proberen de stukken op orde te krijgen.’

‘De rol van toezichthouder is een andere dan andere rollen, waarbij het meer om geschilbeslechting gaat. Als toezichthouder doen wij een marginale toets, waarbij we ook de omstandigheden in de gaten houden. Bijvoorbeeld in een situatie dat een zus al haar leven lang voor haar halfzusje zorgt en in heeft wonen, dan ga je niet bij een fout in de rekening en verantwoording opeens de bewindvoering stoppen.’

De drie kantonrechters menen dat ze hun taak als toezichthouder alleen goed kunnen uitoefenen als door de bewindvoerder de juiste informatie aangeleverd wordt. Vanuit de rechtspraak (rechters, juridisch medewerkers en griffie) wordt geprobeerd de bewindvoerders duidelijk te maken wat er van ze verwacht wordt.

‘Eigenlijk proberen we de particuliere bewindvoerders tijdens dit traject op te voeden in wat er van ze verwacht wordt en wat wij van ze nodig hebben.’

Kantonrechters en juridisch medewerkers geven in de gesprekken aan dat zij wel een rol kunnen spelen bij het op weg helpen van de bewindvoerders bij het aanleveren van deze informatie. Daarbij stelden verschillende van hen wel de vraag hoe ver je als rechtspraak kunt en wilt gaan bij het op weg helpen van bewindvoerders bij de rekening en verantwoording.

‘We willen de bewindvoerder op weg helpen, maar tegelijkertijd niet de rekening en verantwoording overnemen. Dat is zoeken.’

‘Een bewindvoerder moet zijn taak in beginsel zelfstandig kunnen uitoefenen, anders is hij niet geschikt.’

‘Ik denk dat het ook belangrijk is dat wij als kantonrechters in onze rol als toezichthouder blijven, daar zijn we aan gebonden, maar binnen die rol kunnen we wel proberen om de bewindvoerders de juiste weg te wijzen.’

‘Je moet niet teveel doorschieten, dat de rechtspraak de begeleider/bewindvoerder van de particuliere bewindvoerders wordt.’

3.3 Instelling particuliere bewindvoerder: afwegingen kantonrechter

Uit de gesprekken blijkt dat de instellingszitting een belangrijk moment is, omdat de kantonrechter de beoogd bewindvoerder dan ziet en spreekt.

3.3.1 Voorkeur (wetgever) voor particuliere bewindvoerder

Los van het wettelijk uitgangspunt (zie paragraaf 1.5) lijken ook de kantonrechters en juridisch medewerkers voorkeur te geven aan een particulier bewindvoerder boven professionele bewindvoering. Aan iemand uit de omgeving van degene die onder bewind wordt gesteld (rechthebbende) dus, omdat zij meestal al jaren betrokken zijn en het minder kosten met zich meebrengt.

‘Als er iemand uit de eigen kring door de rechthebbende wordt voorgedragen, dan is dat verkieslijker dan een professionele bewindvoerder. Veelal gaat het dan om mensen die al langer betrokken zijn bij de rechthebbende en al langer – informeel – de financiën doen en erin gegroeid zijn; eerst helpen bij het pinnen, dan bij het internetbankieren, etc. Het zijn vaak de instanties die op een gegeven moment eisen dat een dergelijk ‘waarnemer’ bewindvoerder is. De familieband, het feit dat ze er vaak al jaren in gegroeid zijn en dat het voor de rechthebbende geen kosten met zich meebrengt, maakt dat een particuliere bewindvoerder de voorkeur heeft.’

Tegelijkertijd signaleert een kantonrechter dat de hoge eisen die aan de bewindvoering worden gesteld in de praktijk weleens voor een dilemma zorgt: welke beslissing is de aangewezen?

‘Er zit volgens mij een groot gat tussen de wens van de wetgever om bij voorkeur een familielid aan te wijzen en de eisen die aan de bewindvoering in de praktijk worden gesteld. Je moet de Nederlandse taal behoorlijk beheersen. Je moet eigenlijk toegang hebben tot internet en enig financieel inzicht hebben.’

3.3.2 Inschatting door kantonrechter van bewindvoerder bij instelling

De instellingszitting is het moment dat de kantonrechter de beoogd particuliere bewindvoerder voor het eerst voor zich krijgt. De kantonrechter heeft tijdens deze zitting beperkt tijd, gemiddeld zo’n tien minuten. Volgens sommige kantonrechters is het lastig om tijdens deze zitting een inschatting te maken van wie ze voor zich hebben.

‘Als kantonrechter weet je niet van tevoren wie je voor je krijgt. Je hebt tien minuten voor een instellingszitting.’

‘Tijdens de instellingszitting weet je als kantonrechter eigenlijk onvoldoende van de bewindvoerder om te weten of die de bewindvoering goed kan uitvoeren.’

Iemand tijdens de instellingszitting al weigeren is volgens een van de kantonrechters ongewenst.

‘Het gaat ook wel heel ver om bij de instelling al iemand als bewindvoerder af te wijzen, daar moet je wel voldoende gronden voor hebben. Dat is eigenlijk een motie van wantrouwen voordat iemand begonnen is. Dit gebeurt dan ook niet vaak.’

Een kantonrechter vertelt dat als hij tijdens de instellingszitting twijfelt over de kwaliteit van de bewindvoering, hij daar een oplossing voor probeert te vinden, bijvoorbeeld door er een tweede bewindvoerder naast te zetten.

3.3.3 Belang van duidelijkheid over de verplichtingen en eisen bewindvoering

Kantonrechters proberen tijdens de instellingszitting de bewindvoerder goed te bevragen of hij weet wat er van hem verwacht wordt en welke taken en verplichtingen met de bewindvoering gepaard gaan. Tegelijkertijd is er beperkt tijd voor alle zaken (zie ook hiervoor) die besproken moeten worden.

‘Ik vraag altijd of de beoogd bewindvoerder zich heeft georiënteerd op wat er verwacht wordt van een bewindvoerder. Als het antwoord ‘nee’ is dan probeer ik dat zo goed mogelijk uit te leggen tijdens deze zitting. Dat betekent wel dat er veel informatie tegelijkertijd over de beoogd bewindvoerder wordt uitgestort. Achteraf krijgen we ook weleens te horen dat iets niet gezegd is of dat ze het zo niet begrepen hebben.’

‘Als je de bewindvoerder wat langer spreekt, dan kun je ook meer uitleggen, maar dat moment doet zich alleen voor tijdens de instellingszittingen en die tijd is beperkt. Ik benadruk wel altijd dat ze de griffie kunnen bellen met vragen.’

‘Je hebt tien minuten voor een instellingszitting. Eerst toets je of er de noodzaak is voor de rechthebbende, en zo ja, dan kijk je wie bewindvoerder kan zijn. Tijdens de zitting vertel ik over de boedelbeschrijving, de rekening en verantwoording, de machtiging boven € 1.500, vraag ik naar schenkingstraditie, inschrijving kadaster. Ook besteed ik aandacht aan de publicatie in het register.’

‘Als ik in de zitting aan een bewindvoerder vraag of hij weet wat er van hem wordt verwacht is de reactie heel verschillend. Sommigen zijn heel actief, anderen moeten zich daarna nog inlezen.’

De geïnterviewde kantonrechters benadrukken dat zij tijdens de zitting, naast het mondeling geven van informatie, ook naar informatie op rechtspraak.nl verwijzen. Echter, zowel kantonrechters als senior juridisch medewerkers geven aan dat ze niet tevreden zijn met die informatie.

‘De informatie op rechtspraak.nl helpt ook niet. Het is niet makkelijk leesbaar, je zoekt je een ongeluk naar de juiste informatie, het staat niet op logische volgorde of op de logische plek. Er zijn ook verwijzingen bij curatele naar bewind – en nu weet ik zelf wel dat er parallellen zijn tussen bewind en curatele, maar een particulier weet dat natuurlijk niet en gaat daar niet zoeken.’

Een kantonrechter gaf in het gesprek aan dat bewindvoerders vroeger tijdens de instellingszitting een brochure meekregen waarin informatie over de bewindvoering instond. Deze folder konden ze dan na de zitting thuis nog eens doorlezen.

3.4 Verschillen tussen particuliere bewindvoerders

3.4.1 Geen homogene groep

In hoeverre particuliere bewindvoerders de taken en verplichtingen rond de bewindvoering adequaat uitvoeren, blijkt volgens de geïnterviewde kantonrechters en senior juridisch medewerkers meestal pas rond de rekening en verantwoording. De ervaringen van deze kantonrechters met de financiële verantwoording door particuliere bewindvoerders zijn wisselend door de verschillen tussen de personen. De particuliere bewindvoerders is geen homogene groep. Bij sommige bewindvoerders spelen nooit problemen, sommigen weten na de eerste rekening en verantwoording wel wat er van ze verwacht wordt, maar voor anderen lijkt het een onmogelijke taak te zijn.

‘De particuliere bewindvoerders vormt geen homogene groep mensen. Er zitten mensen tussen die gevoel voor cijfers hebben en het fantastisch doen, maar er zitten ook mensen tussen die ook na zes keer rappelleren het nog niet voor elkaar krijgen om de rekening en verantwoording goed te doen.’

Uit de gesprekken met de drie kantonrechters blijkt dat de ene kantonrechter van mening is dat er slechts enkele aandachtspunten rond particuliere bewindvoering spelen en zegt een andere kantonrechter juist veel mensen te zien die de eisen die aan bewindvoering worden gesteld niet (kunnen) naleven. Een kantonrechter suggereert dat dit verschil wellicht samenhangt met de regio waar de rechtbank zich bevindt en de mensen die er wonen.

3.4.2 (Niet) willen en/of (niet) kunnen

In de gesprekken geven de rechters en griffiers aan dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen enerzijds de intentie van de bewindvoerder om de bewindvoering goed te willen uitvoeren (willen) en anderzijds de kennis of kunde van de bewindvoerder om de bewindvoering goed te kunnen doen (kunnen).

‘Ik kan niet met een percentage aangeven in hoeveel zaken de bewindvoering niet goed loopt. Soms gaat om mensen die niet geschikt zijn voor bewindvoering, die bijvoorbeeld de taal niet machtig zijn of qua opleidingsniveau het niet aankunnen. Ook zijn er mensen die niet aan de eisen willen voldoen.’

(Niet) willen

Uit de gesprekken met de drie kantonrechters en de twee senior juridisch medewerkers komt het beeld naar voren dat de bewindvoerders meestal goedbedoelende familieleden zijn die de zorg voor een familielid op zich nemen en de intentie hebben de bewindvoering naar behoren uit te oefenen.

‘In de situaties dat ouders bewindvoerder worden omdat hun kind meerderjarig is geworden, gaat het meestal goed. Meestal willen de ouders de huidige situatie gewoon voortzetten. Bijvoorbeeld als het kind thuis woont en daar wordt verzorgd dan blijft dat gewoon zo doorgaan. Soms verblijft het kind in een instelling en is het vaak de instelling die de ouders naar de kantonrechter stuurt om de bewindvoering goed te regelen. Ook daar zie ik eigenlijk weinig problemen.’

Volgens de gesproken kantonrechters zien bewindvoerders niet altijd de urgentie van het tijdig en correct aanleveren van een kloppende rekening en verantwoording en vinden sommige bewindvoerders dat ze soms te veel onderbouwing moeten aanleveren en inzicht moeten geven in – soms heel persoonlijke – uitgaven en daaraan voorafgaande beslissingen. Ook zien kantonrechters situaties waarin het financiële beheer soms wat te ‘creatief’ wordt gedaan, bijvoorbeeld door geld van ouders aan zichzelf te schenken om het vermogen te verlagen. Dit vraagt dan extra alertheid van de kantonrechter.

‘Je moet als kantonrechter opletten of kinderen het geld van de ouders op een behoorlijke wijze beheren. Soms is er wat vermogen aanwezig, bijvoorbeeld de opbrengst van een koophuis dat is afgelost. Je moet dan opletten bij schenkingen aan de (klein)kinderen zelf. Sommigen willen bijvoorbeeld het eigen vermogen verlagen door geld aan zichzelf te schenken zodat ook de eigen bijdrage op grond van de AWBZ wordt verlaagd. Maar daar doen wij als rechters niet aan mee (zo hebben we ook landelijk afgesproken) en meestal – als we dat duidelijk uitleggen – gaan de kinderen daar ook wel in mee. Maar we moeten daar wel aandacht voor hebben.’

(Niet) kunnen

Uit de gesprekken blijkt ook dat kantonrechters soms bewindvoerders zien voor wie de bewindvoering te ingewikkeld is, bijvoorbeeld omdat ze de taal niet machtig zijn of qua opleidingsniveau het niet aankunnen.

‘Het gaat soms om bewindvoerders die met de beste bedoeling voor hun broer of zus willen zorgen, maar zelf de bewindvoering niet kunnen waarmaken.’

Of het gaat om zeer complexe vermogenssituaties, bijvoorbeeld als de eigenaar van een bedrijf dementeert en de bedrijfsvoering moet worden overgenomen. Of bijvoorbeeld bij familieruzie, waardoor de bewindvoering door een familielid bijna niet goed mogelijk is. Dat kan een argument zijn om de bewindvoering buiten de familie neer te leggen.

‘Een aandachtspunt is als er ruzie is in de familie, bijvoorbeeld ruzie tussen broers en zussen waar dan bewindvoering moet worden uitgesproken voor de ouders. Dat zijn lastige situaties. Je ziet dat eigenlijk meteen bij de instellingszitting. Soms moet ik ze zelfs afzonderlijk van elkaar horen, omdat het anders uit de hand loopt. Dat is voor mij voldoende aanleiding om een professionele bewindvoerder aan te wijzen en dat ook aan de familie duidelijk te maken. Ik zeg erbij ‘het gaat om moeder, niet om jullie’. Bij zo’n ruzie in de familie kun je dat beter aan het begin meteen anders regelen.’

Ook zien kantonrechters en juridisch medewerkers bewindvoerders bij wie de bewindvoering moeizaam loopt en relatief veel beroep doen op de griffie en de rechter om uiteindelijk de bewindvoering op orde te krijgen.

‘Soms zitten we eindeloos te trekken aan bewindvoerders om het verleden recht te breien.’

3.5 Eisen vanuit de rechtspraak: intensieve rol voor griffie

3.5.1 Strengere eisen vanuit de rechtspraak

Uit de gesprekken met kantonrechters en juridisch medewerkers komt naar voren dat de eisen die vanuit de rechtspraak worden gesteld steeds strenger zijn geworden. Met de komst van kwaliteitseisen aan professionele bewindvoerders en landelijke aanbevelingen is de bewindvoering verder geprofessionaliseerd en zijn de eisen duidelijk opgeschreven. Er is een expertgroep waarin wordt nagedacht over richtlijnen. Ook het formulier dat particuliere bewindvoerders moeten gebruiken is verder gestandaardiseerd en gespecificeerd.

‘Vanuit de rechtspraak zijn wij de afgelopen jaren ook strenger geworden. Er zijn natuurlijk eisen geformuleerd voor de professionele bewindvoerders, en je moet alle bewindvoerders toch vergelijkbaar behandelen. Bovendien zijn veel meer formulieren digitaal beschikbaar gekomen. Al met al is het voor de griffie meer afvinken geworden, waar het vroeger makkelijker was om met elkaar te kijken hoe het ging. De eisen die aan bewindvoerders worden gesteld zijn vrij hoog. Dat is nodig om onze toezichtstaak naar behoren te kunnen uitoefenen. We hebben deze informatie wel allemaal nodig.’

3.5.2 Belang van adequate kennis en kunde bij ondersteuning

Om de rekening en verantwoording van particuliere bewindvoerders op orde te krijgen, hebben de medewerkers van de griffie en de juridisch administratieve medewerkers een belangrijke rol. Rond de eerste controle van de rekening en verantwoording zijn zij degenen die controleren of de benodigde informatie aanwezig is en welke informatie nog ontbreekt. Kantonrechters en juridisch medewerkers benadrukken dat de kwaliteit (kennis en kunde) van de griffie en juridisch (administratieve) medewerkers van niet te onderschatten belang is, omdat zij een belangrijke schakel

vormen in het contact tussen bewindvoerder en rechtbank. Bovendien gelden voor bewind vrij veel en gedetailleerde regels. Bij de ene rechtbank is deze ondersteuning goed op orde, terwijl deze bij een andere rechtbank minder is door veel tijdelijke krachten en het verloop van griffiemedewerkers vrij hoog is, aldus de geïnterviewden.

3.5.3 Intensief administratief proces griffie

Uit de gesprekken met kantonrechters en juridisch medewerkers blijkt dat het nog een flinke tijdsinvestering van de rechtspraak vraagt om de rekening en verantwoording op orde te krijgen. De griffie doet de eerste globale check van de R&V. Uit de gesprekken blijkt dat als een R&V niet of niet volledig wordt ingediend, de griffie schriftelijke rappels stuurt. Als bewindvoerders vragen hebben, kunnen ze de griffie bellen met vragen.

‘Als iets ontbreekt, dan wordt – veelal schriftelijk – om onderbouwing en de onderliggende stukken gevraagd. Wij doen dat schriftelijk om later te kunnen vaststellen wat er in het dossier op welk moment is gebeurd. Dat rappelleren, opvragen en onderbouwen moeten we doen, omdat we anders onze toezichthoudende rol niet kunnen waarmaken.’

De griffie gebruikt voor de correspondentie veelal standaardbrieven waarin alleen hoeft te worden aangevinkt welk document ontbreekt en wat door de bewindvoerder moet worden aangeleverd.

‘De griffie is redelijk reactief en gericht op het halen van de info die wij nodig hebben.’

‘Door de grotere aantallen zaken zijn ook de standaarden verder geprofessionaliseerd. Ook dat laat minder ruimte voor maatwerk en persoonlijke aanpak.’

De verdere standaardisering zorgt er ook voor dat de griffie strak toetst of alles klopt (checklist), waardoor er minder ruimte is voor een persoonlijke inschatting van de situatie.

‘Het maakt natuurlijk uit of iemand een uitgave doet van € 300 terwijl er een ton op de rekening staat, of dat iemand een uitgave van € 300 doet terwijl er maar € 200 per maand binnenkomt. Dat soort inschattingen zijn ook belangrijk, maar dat gebeurt daar niet. Dat zorgt voor een hele formele eerste check.’

‘Vroeger kwam het nog wel eens voor dat iemand met een schoenendoos met bonnetjes langskwam en dat diegene op weg werd geholpen. Ik kan me voorstellen dat de griffie nu zal vragen naar het ingevulde standaardformulier en de vereiste bankafschriften en de bewindvoerder dat zelf laat uitzoeken.’

Deze formele toets kan er ook voor zorgen dat de griffie, ondanks verschillende rappels, niet de benodigde informatie oplevert waardoor (te) veel zaken op zitting komen.

‘Ik was eerst werkzaam op een ander, kleiner kantongerecht en daar gewend om op praktische wijze met bewindvoerders om te gaan. Daar nodigden we ze uit als we zagen dat de R&V niet helemaal lekker liep. Op deze huidige locatie gaat het er veel formeler aan toe. Eindeloos veel schriftelijke rappels worden verstuurd zonder dat er een gesprek tot stand kwam met de bewindvoerder en zo kwamen er veel zaken op zitting bij de kantonrechter. De tijd van de kantonrechter moet natuurlijk efficiënt worden ingezet.’

3.6 Zoektocht naar balans tussen goed toezicht en tijd

3.6.1 Balans tussen goed toezicht en tijdsbesteding

Niet alleen voor de griffie, maar voor alle betrokken kantonrechters en juridisch medewerkers is de bewindvoering een tijdsintensief proces.

‘Een dergelijke zaak [waarin de rekening en verantwoording niet, te laat of niet kloppend wordt ingediend] kost ons als rechter en als ondersteuning onevenredig veel tijd. Het hoort bij onze taak als kantonrechter, maar als je kijkt hoeveel tijd dit soort uitzoekwerk en zittingen ons kost, zonder dat dat goed is doorberekend in fte... Er zijn zoveel tussenstapjes van rappelleren, van motiveren, van vragen beantwoorden, van extra zittingen. Je bent constant toezichthouder. Dit geldt trouwens ook voor professionele bewindvoerders, maar met particuliere bewindvoerders spelen deze problemen veel meer, juist vanwege de verschillen in capaciteit, in onderkenning van de noodzaak volledig te zijn, soms ook taalbarrières, etc., verschillen die zich bij professionele bewindvoerders niet voordoen.’

In de zoektocht naar een goed evenwicht tussen enerzijds een goede controle op de R&V, maatwerk en tijdverdeling, is bij een van de rechtbanken een pilot gestart. De aanleiding hiervoor is volgens de senior juridisch medewerkers zowel de formele (en weinig effectieve) schriftelijke aanpak met rappels, behoefte aan een efficiëntere manier om de rekening en verantwoording vlot te trekken, betere inzet van de zittingstijd van kantonrechter als de behoefte om klantvriendelijker te zijn. In deze pilot wordt bij zaken, waarin het rappelleren niet tot een correcte R&V leidde en die voorheen bij de kantonrechter op zitting kwamen, een tussenstap ingebouwd zodat zaken niet onnodig op zitting worden gebracht.

Pilot

‘Twee senior juridisch medewerkers voeren het gesprek met de bewindvoerder (een voert gesprek en ander maakt verslag). We gaan bewust in een kleine zittingszaal zitten en zonder toga (dus in gewone werkkleding) om ook echt tot een gesprek te komen. We benadrukken ook dat het een gesprek is om uit te leggen wat er van hen nodig is om de R&V goed te krijgen. De resultaten zijn eigenlijk heel positief. De bewindvoerder weet na afloop beter wat er verwacht wordt en levert dat ook aan. In het gesprek proberen we ook echt even door te vragen naar de situatie van de rechthebbende, zowel om het gesprek wat van de spanning te ontdoen, maar ook omdat dat relevant is voor het dossier. Het is voor ons wel even zoeken hoe we deze gesprekken goed doen, zowel qua gespreksvaardigheden als onze rol. We willen de bewindvoerder op weg helpen, maar tegelijkertijd niet de R&V overnemen. Dat is zoeken; daarom is het ook fijn om deze gesprekken samen te doen zodat we elkaar van feedback kunnen voorzien. We vinden deze gesprekken heel goed om te doen. Enerzijds vinden we deze gesprekken zelf waardevol omdat je echt contact maakt met de bewindvoerder (terwijl wij zelf toch vaak schriftelijk bezig zijn) en anderzijds omdat we zien dat het werkt.’

3.6.2 Zitting als belangrijk instrument voor goed toezicht

Enerzijds benadrukt een kantonrechter dat zittingstijd efficiënt moet worden benut, anderzijds kan (het inplannen van) een zitting bij de kantonrechter helpen om het besef van urgentie bij de bewindvoerder te vergroten. Een ingeplande zitting kan er bijvoorbeeld toe leiden dat de bewindvoerder de R&V (eindelijk) op orde brengt.

‘Onlangs had ik een man op zitting die bewindvoerder was voor zijn volwassen kind. De bewindvoering ging eigenlijk altijd goed. Op een gegeven moment ontbrak er een relatief groot bedrag op de rekening en verantwoording. De bewindvoerder had dat bedrag voor eigen gebruik aangewend omdat hij op een gegeven moment dat geld echt nodig had, hij had het geleend van zijn kind en dat niet verantwoord. Dat is juist het punt bij bewind; de kantonrechter moet toezien op het geld van de rechthebbende. Die kan er immers zelf niet over beslissen, maar het is wel zijn geld, daarom houdt de rechter toezicht dat zijn vermogen niet wordt geschaad. De rekening en verantwoording klopte dus niet en bij navraag bleek wat er was gebeurd. Op zitting werd

aanvankelijk beloofd dat het geld zou worden terugbetaald voor een bepaalde datum, met rente. Op die uitdrukkelijke voorwaarde is toen achteraf machtiging afgegeven voor de lening. Echter, op de afgesproken datum was het niet terugbetaald. De bewindvoerder is toen meteen opgeroepen voor een tweede zitting. Daar bleek dat het geld daags tevoren was teruggeboekt naar de rekening van de zoon. Het vermogen van de rechthebbende was alsnog hersteld en dat is mijn taak als toezichthouder. Ik sluit niet uit dat het feit dat de bewindvoerder direct voor een tweede keer weer op zitting was uitgenodigd voor de nodige urgentie heeft gezorgd om het toch terug te betalen.'

3.6.3 Afweging kantonrechter: niet altijd een goed alternatief

De kantonrechters en juridisch medewerkers geven tijdens de interviews aan dat er soms wel heel veel energie wordt gestopt in het kloppend krijgen van de rekening en verantwoording. Hier speelt soms mee dat er niet altijd een goed alternatief is.

'Soms zitten we eindeloos te trekken aan bewindvoerders om het verleden recht te breien. Heel soms laten we het verleden dan voor wat het is en maken we de afspraak dat het vanaf nu goed moet gaan. Maar dat kan alleen als het niet om veel geld gaat. Als het wel om veel geld gaat moeten wij onze taak goed uitvoeren. We moeten ook wel aan mensen trekken want we kunnen niet zomaar overgaan tot ontslag; daarvoor hebben we gegronde redenen nodig. Maar het is nu wel veel pappen en nathouden.'

3.7 Verbeterpunten volgens de rechtspraak

De kantonrechters en (senior) juridisch medewerkers geven desgevraagd zelf de volgende mogelijke verbeterpunten.

Verbetering informatieverstrekking

In verschillende gesprekken benoemen kantonrechters en juridisch medewerkers dat de informatieverstrekking aan bewindvoerders moet worden verbeterd. Hiervoor geven ze verschillende suggesties. Allereerst kan de informatie op rechtspraak.nl worden verbeterd: voor bewindvoerders beter vindbaar, met een logische opbouw en met logische doorklikmogelijkheden. Deze informatie zou ook vanuit het perspectief van de bewindvoerder kunnen worden opgesteld. Een ander idee betreft het plaatsen van video's op rechtspraak.nl, waarin wordt uitgelegd wat er van een bewindvoerder wordt verwacht en hoe je rekening en verantwoording moet afleggen. Ook de documenten die nu over bewind op rechtspraak.nl staan, bijvoorbeeld het document 'aanbevelingen' van de werkgroep bewind, zijn niet voor iedereen goed leesbaar. Het zou volgens kantonrechters helpen als deze documenten in 'jip-en-janneketaal' worden omgezet. Ook de folder, die voorheen tijdens de instellingszitting werd uitgedeeld, kan een adequate oplossing zijn voor mensen die minder of niet vaardig zijn op internet.

Beter benutten van de instellingszitting

De geïnterviewde kantonrechters zien de instellingszitting als belangrijk moment, zeker om informatie te geven aan de bewindvoerder. Die zitting wordt volgens kantonrechters vaak onderschat, maar is feitelijk een belangrijk moment om duidelijke informatie te geven over verwachtingen en plichten. Deze informatieverstrekking kan volgens hen wellicht worden verbeterd; hiervoor is de beschikbare tijd een knelpunt.

Voorlichtende rol voor griffie?

De gesproken kantonrechters en senior juridisch medewerkers doen de suggestie dat de griffie een meer voorlichtende rol krijgt. Bijvoorbeeld tijdens een spreekuur voor vragen rondom bewind. Bewindvoerders kunnen dan naar de rechtbank komen met hun vragen en hun administratie, aldus

een van de kantonrechters. Dat kan alleen als de kennis, kunde en vaardigheden van de medewerkers op voldoende niveau zijn, wat door tijdelijke contracten vaak niet het geval is.

‘Misschien zou het voor sommige bewindvoerders die daar behoefte aan hebben, goed zijn als ze na de zitting nog even met de griffie kunnen doorpraten. Dit is alleen te realiseren als er bij de griffiemedewerkers voldoende tijd is en er voldoende bemanning is met mensen die ook echt veel van CBM [curatele, bewind en mentorschap] weten – en dat is voorlopig niet het geval.’

Versterken van de relatie met bewindvoerder

Een kantonrechter benadrukt dat tijdens het bewind de rechtspraak een langdurige relatie aangaat met de bewindvoerder en dat het daarom belangrijk is om aandacht te hebben voor de relatie met die bewindvoerder.

‘Ik zie het als een pluspunt als je als particuliere bewindvoerder gedurende het bewind (zoveel mogelijke) dezelfde kantonrechter treft, zodat je van beide kanten weet wat er speelt.’

De drie kantonrechters onderstrepen dat ze vooral maatwerk proberen te leveren, waarbij ze goed kijken naar wie ze voor zich hebben en daar de toon en maatregel op aanpassen. Een kantonrechter benoemt nog dat het belangrijk is om na te denken welke uitstraling je wilt hebben, en daar je gedrag of uitstraling op aan te passen.

‘Soms zou het misschien ook goed kunnen werken om de toga uit te doen, al werkt het soms juist beter om je toga wel aan te hebben.’

Cursus voor bewindvoerders

Ook suggereren de kantonrechters dat een cursus voor niet-professionele bewindvoerders zou kunnen helpen, bijvoorbeeld als er na de eerste of tweede rekening en verantwoording aanwijzingen zijn dat de bewindvoering niet helemaal goed loopt. De vraag die de kantonrechters hierbij stellen is of een dergelijke cursus vanuit de rechtspraak moet worden aangeboden, of dat dat op een andere manier geregeld zou moeten worden. Ze trekken hierbij de vergelijking met het mentorschap, waar een stichting actief is die aan niet-professionele mentoren cursussen aanbiedt en bijeenkomsten organiseert, juist met het doel de niet-professionele mentoren te ondersteunen.

Wettelijke eisen aan particuliere bewindvoerders

Een kantonrechter oppert de mogelijkheid om ook voor de particuliere bewindvoerders (wettelijke) eisen te stellen, zoals die ook voor de professionele bewindvoerders bestaan. Hierbij valt te denken aan een eis aan een bepaald opleidingsniveau of digitale vaardigheden.

3.8 Samenvatting

Uit de gesprekken met de drie kantonrechters en twee juridisch medewerkers blijkt dat de rol bij toezicht op bewind een andere is dan de rol bij geschilbeslechting. De kantonrechter kan pas goed toezicht houden als de bewindvoerder de juiste informatie aanlevert. Dit roept bij zowel de geïnterviewde kantonrechters als juridisch medewerkers de vraag op hoe ver de rechtspraak kan en wil gaan bij het (op weg) helpen van de particuliere bewindvoerder bij het aanleveren van de informatie. Het eerste moment dat de kantonrechter de beoogd particuliere bewindvoerder ziet, is tijdens de instellingszitting. Deze instellingszitting is een belangrijk moment om de beoogd bewindvoerder goed te bevragen en na te gaan of hij weet wat er van hem wordt verwacht en uit te leggen welke taken en verplichtingen met de bewindvoering gepaard gaan. Tegelijkertijd is het voor de kantonrechter lastig om tijdens een zitting meteen een goede inschatting te maken van wie ze voor zich hebben, ook omdat ze slechts korte tijd hebben, aldus de kantonrechters. Verder benadrukken de kantonrechters en senior juridisch medewerkers dat pas tijdens de bewindvoering

meestal duidelijk wordt in hoeverre de particuliere bewindvoerder in staat is tot een goede financiële verantwoording. Uit de gesprekken met kantonrechters blijkt dat de meeste particuliere bewindvoerders de intentie hebben om de bewindvoering goed uit te voeren, al is er soms sprake van berekenend gedrag. In andere gevallen gaat het volgens kantonrechters mis als de kennis en kunde van de bewindvoerder onvoldoende is, of als hij onvoldoende beseft dat de rekening en verantwoording noodzakelijk is. De kantonrechters signaleren dat de eisen die aan de particuliere bewindvoerders worden gesteld in de loop der tijd strenger zijn geworden. Ook zien zij dat de griffie in de praktijk veel tijd kwijt is om de juiste informatie boven tafel te krijgen, waarbij zij veelal een schriftelijk en formeel traject volgt. Kantonrechters benadrukken dat het een zoektocht is naar een balans tussen goed toezicht kunnen uitoefenen, de meest geschikte wijze van contact zoeken, de beschikbare tijd (van zowel rechters als ondersteuning) en de voorkeur van de wetgever voor een particuliere bewindvoerder.

4 Inzichten en aanbevelingen

4.1 Inleiding

Het toezicht op bewind is een omvangrijke rechterlijke taak. Om de kwaliteit van bewindvoering te verbeteren, zijn voor de professionele bewindvoerders kwaliteitseisen ingevoerd en toegenomen. Voor de particuliere bewindvoerders, vaak goedwillende familieleden die de bewindvoering voor hun kind, ouder, broer of zus op zich nemen, gelden deze kwaliteitseisen niet. Het doel van deze verkenning is om meer inzicht te krijgen in de ervaringen met particuliere bewindvoering. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met tien particuliere bewindvoerders, drie kantonrechters en twee juridisch medewerkers, en zijn vijf zittingen bijgewoond en geobserveerd. Het doel van deze verkenning is om een beeld te schetsen van de ervaringen met particuliere bewindvoering, niet om generaliseerbare conclusies te trekken. Om te kunnen achterhalen wat er leeft en speelt is het zeer waardevol om in diepgaande gesprekken goed te luisteren naar enkele respondenten. Op basis van de analyse van de bevindingen zijn diverse inzichten en aanbevelingen geformuleerd. Deze verkenning heeft kleine en grotere inzichten opgeleverd. De belangrijkste inzichten worden in de volgende paragrafen uitgelicht, steeds gevolgd door aanbevelingen. Op basis van deze bevindingen bepaalt de Rechtspraak wat zij gaat ondernemen om de kwaliteit van particuliere bewindvoering verder te verbeteren.

4.2 Toezicht en informatievoorziening

Het toezicht op bewind door de rechtspraak vindt achteraf plaats. Uit de gesprekken met de kantonrechters is duidelijk geworden dat de financiële verantwoording door de particuliere bewindvoerder belangrijk is om deze – meer reactief ingevulde – toezichthoudende rol goed uit te kunnen voeren. In de praktijk blijkt dat griffie, juridisch medewerkers en kantonrechters in de zaken waarin de financiële verantwoording niet goed loopt, pas na enige tijd actie ondernemen, soms pas anderhalf jaar nadat de financiële verantwoording niet of niet volledig kloppend is aangeleverd. Vervolgens proberen zij deze alsnog op orde te krijgen. Voor de rechtspraak speelt hierbij de vraag hoe ver ze kan gaan met het op weg helpen van de bewindvoerders, zonder de rekening en verantwoording van de particuliere bewindvoerder over te nemen. Uit de gesprekken met de particuliere bewindvoerders bleek behoefte beter en vooral eerder goed geïnformeerd te worden over de taken en verplichtingen die bij de bewindvoering horen.

Aanbeveling I: Toezicht achteraf vereist een goede informatieverstrekking vooraf

Betere informatieverstrekking vooraf sluit aan bij de behoefte van de particuliere bewindvoerders om eerder te weten wat er van hen verwacht wordt zodat ze zelf de rekening en verantwoording goed kunnen uitvoeren. Bovendien kan betere informatievoorziening vooraf de vrees van de rechtspraak wegnemen dat de rekening en verantwoording van de bewindvoerder na indiening door de rechtspraak wordt ‘overgenomen’ en zorgt er verder voor dat de rekening en verantwoording niet intensief hoeft te worden begeleid en verbeterd door de rechtspraak.

- A. Laat de informatie op Rechtspraak.nl goed aansluiten bij de behoefte van de particuliere bewindvoerder. Deze informatie dient te worden geschreven vanuit het perspectief van de bewindvoerder. Voorts moet deze informatie de (potentiële) bewindvoerder in staat stellen om een afgewogen oordeel te vormen over de vraag of hij in staat is de rol van de bewindvoerder naar behoren uit te oefenen.
- B. Reflecteer nader op belang en invulling van de instellingszitting. De tijd van de instellingszitting is waardevol en dient optimaal te worden benut, zowel voor het adequaat overbrengen van alle relevante informatie, als voor het maken van een adequate eerste inschatting van de bewindvoerder. Bij deze reflectie is het belangrijk na te denken over de

vraag welke taak een rechterlijke taak (beslissing) is en welke taken ook door juridisch medewerkers kunnen worden gedaan (informereren).

- C. Experimenteer bij de instellingszitting met extra inzet van juridisch medewerkers, na of voorafgaand aan de zitting, die een informatief gesprek hebben met de particuliere bewindvoerder over de taken en verplichtingen.

4.3 Standaardisering eisen versus behoeftes particuliere bewindvoerders

Uit de gesprekken met de kantonrechters blijkt dat de eisen aan de financiële verantwoording de laatste jaren steeds strenger zijn geworden. Met de komst van de landelijke aanbevelingen is de bewindvoering verder geprofessionaliseerd en gestandaardiseerd. Volgens de bewindvoerders is de financiële verantwoording hierdoor ingewikkelder geworden waarbij er minder maatwerk mogelijk is. Ook lijkt er minder persoonlijk contact over de bewindvoering mogelijk te zijn, terwijl sommige particuliere bewindvoerders behoefte hebben aan duidelijke, proactieve informatieverstrekking, dat er wordt meegedacht en soms aan een empathisch luisterend oor. De griffie blijkt veel tijd kwijt te zijn met de eerste globale check van de rekening en verantwoording, en de daarop volgende veelal gestandaardiseerde schriftelijke rappel. De verdere standaardisering zorgt er ook voor dat de griffie strak toetst of alles klopt (checklist), waardoor er minder ruimte is voor een persoonlijke inschatting van de situatie. Al met al heeft de verdere standaardisatie een zeer intensief werkproces opgeleverd, wat soms zijn doel voorbij lijkt te schieten.

Aanbeveling II: behoefte aan meer persoonlijk contact en maatwerk

- A. Maak laagdrempelig persoonlijk contact met de bewindvoerder mogelijk. Zorg ervoor dat bewindvoerders bij wie de rekening en verantwoording niet goed loopt zelf makkelijk en laagdrempelig persoonlijk contact kunnen opnemen met de griffie – mits voorzien van voldoende kennis en vaardigheden – om informatie kunnen vragen. Bij ingewikkelde dossiers kunnen juridisch medewerkers hier ook een rol in spelen. Probeer de veelal schriftelijke rappels vanuit de griffie te vervangen door proactief telefonisch contact met de particuliere bewindvoerders. Door eerder in gesprek te gaan met de betreffende bewindvoerder is het ook mogelijk om eerder te achterhalen wat er misloopt en wat de behoefte is van de bewindvoerder.
- B. Experimenteer met de rolverdeling tussen ondersteuning en rechter, waarbij ook andere vormen van een persoonlijk gesprek worden ingezet dan alleen de zitting bij de kantonrechter. Benut hiervoor ook de ervaringen uit de beschreven pilot in deze verkenning, waarbij senior juridisch medewerkers tijdens een gesprek in een zittingszaal de rekening en verantwoording vlot proberen te trekken. Ontwikkel deze pilot verder, en bekijk – vanuit de behoefte van de particuliere bewindvoerder – op welk moment en door wie persoonlijk en/of telefonisch contact gelegd kan worden met de bewindvoerder. Reflecteer op welke momenten een zitting door de kantonrechter het aangewezen contactmoment is. Hiermee creëer je als rechtspraak verschillende contactmomenten om (eerder) te kunnen inschatten hoe het met de bewindvoering gaat en in hoeverre bijsturing mogelijk is.
- C. Heb aandacht voor de inhoud en de relatie in alle gesprekken. Uit de gesprekken blijkt dat de momenten waarop er vanuit de rechtspraak, naast een duidelijke inhoudelijke boodschap, ook aandacht is voor het persoonlijke verhaal, door de particuliere bewindvoerders als positief en betekenisvol worden ervaren. Bij particuliere bewindvoering gaat het vaak om familiezaken waarbij emotie een belangrijke rol speelt. Hierbij past het ook om na te denken over de setting waarin een gesprek plaatsvindt: een meer formele zittingszaal (bijvoorbeeld als er twijfel bestaat over iemands intentie), of juist een informeel gesprek zonder toga (bijvoorbeeld als er meer uitleg nodig is over de rekening en verantwoording).

4.4 (Te) ingewikkelde financiële verantwoording

Het doel van hogere eisen aan de financiële verantwoording, en de daarmee gepaard gaande standaardisatie, is het verhogen van de kwaliteit van de bewindvoering om daarmee de toezichthoudende taak van de rechterlijke macht te kunnen waarmaken. Echter, in sommige gevallen blijkt dat de eisen zo hoog zijn dat particuliere bewindvoerders hier niet meer aan kunnen voldoen en daarmee de voorkeur van de wetgever voor een particuliere bewindvoerder lastig maakt. Uit de verhalen van bewindvoerders blijkt soms ook dat de wijze waarop de financiële verantwoording is ingericht niet meer aansluit bij de dagelijkse werkelijkheid van de bewindvoerder en het gezin.

Aanbeveling III: sluit directer aan bij de behoeftes van particuliere bewindvoerders

- A. Maak de bewindvoering praktisch makkelijker uitvoerbaar. Zorg voor een formulier, waarin bedragen automatisch worden opgeteld en waarbij de posten het jaar voorafgaand aan de rekening en verantwoording vast staan. Zorg ervoor dat particuliere bewindvoerders de rekening en verantwoording ook digitaal kunnen indienen.
- B. Zorg voor duidelijke en praktische instructies, zoals een concrete handleiding. Het is voor particuliere bewindvoerders nu vaak zoeken wat er precies verwacht wordt.
- C. Attendeer particuliere bewindvoerders tijdig dat de rekening en verantwoording eraan komt (in plaats van het sturen van een rappel als de rekening en verantwoording te laat is ingediend).
- D. Reflecteer nader op 'slimmer' toezicht, bijvoorbeeld meer vanuit risicoprofielen.

4.5 Meer inzicht in onderlinge verschillen en behoeftes

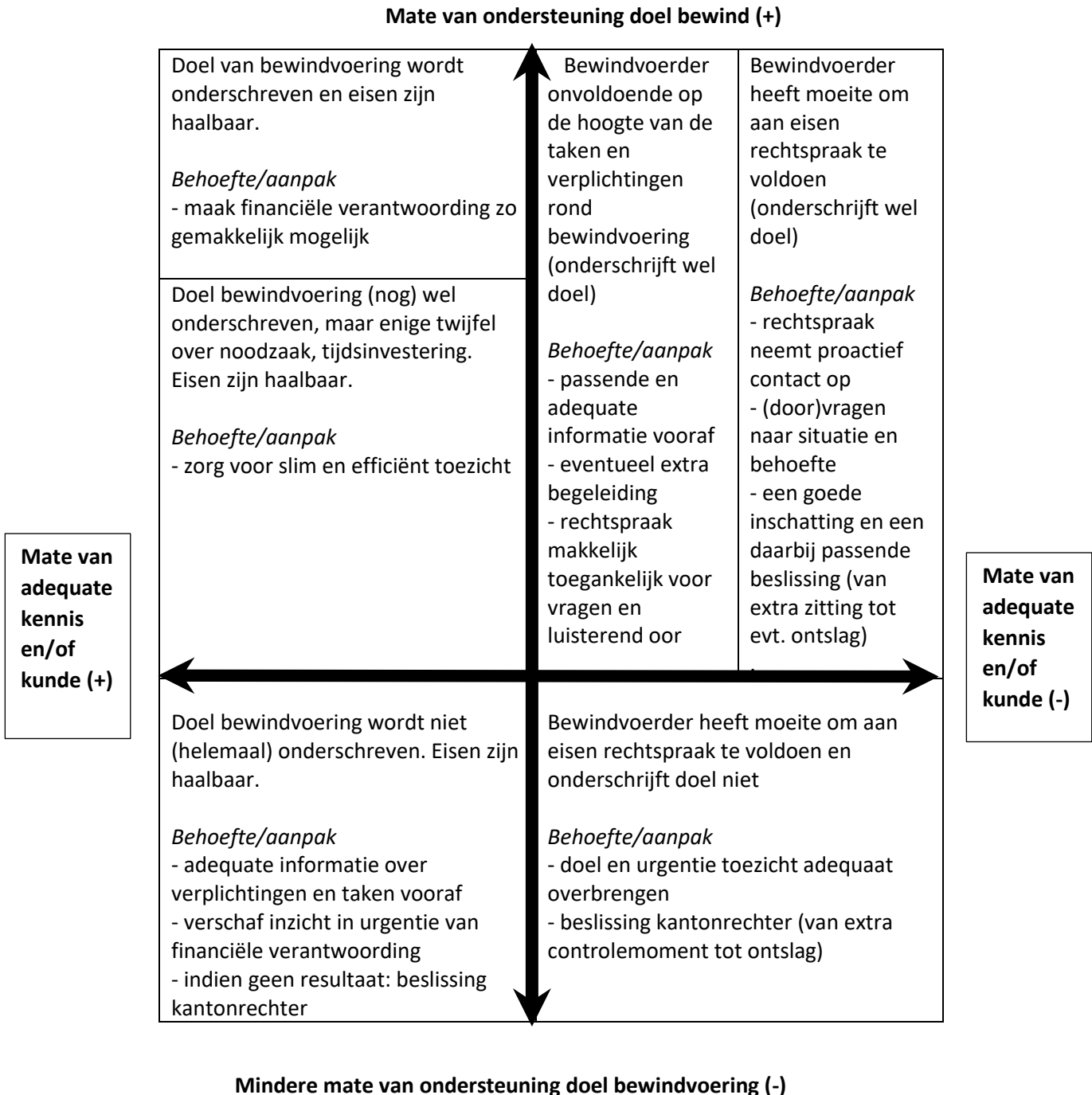
Uit deze verkenning is gebleken dat particuliere bewindvoerders in een bijzondere context functioneren, waarbij de familieband, emoties en veelal andere zorgen die zij voor de belanghebbende uitvoeren een rol spelen. Al met al is de particuliere bewindvoering een tijdrovende en niet altijd gemakkelijke taak. Uit de gesprekken met de bewindvoerders, de kantonrechters en de juridisch medewerkers blijkt dat als er problemen zijn met de financiële verantwoording dit kan samenhangen met de kennis en kunde van de bewindvoerder en/of met de intentie om de bewindvoering naar behoren uit te willen voeren.

Zoals uit paragraaf 2.4 bleek kunnen sommige bewindvoerders niet voldoen aan de eisen die de bewindvoering met zich meebrengt. Soms door hun gebrekkige kennis en kunde, soms door een te complexe boedel en soms door de hoge eisen die vanuit de Rechtspraak aan hen worden gesteld. Paragraaf 2.5 beschrijft dat in andere situaties vooral de *intentie* van de bewindvoerder een rol speelt: in hoeverre wil de particuliere bewindvoerder de financiële verantwoording naar behoren uitvoeren? De gesproken kantonrechters en griffiers geven aan dat de meeste particuliere bewindvoerders goedwillend zijn, al zijn er heel soms particuliere bewindvoerders die berekenend zijn en zelf voordeel willen halen uit de bewindvoering. Er is ook een groep bewindvoerders bij wie de bewindvoering goed loopt, maar die zich soms afvraagt of het toezicht niet slimmer kan. Uit de gesprekken, en de hiervoor geformuleerde aanbevelingen, blijkt dat deze verschillen tussen particuliere bewindvoerders leiden tot andere behoeftes om aan de taken en verplichtingen te (kunnen) voldoen. De een heeft vooral behoefte aan meer uitleg of persoonlijk contact, waar de ander vooral behoefte heeft aan slimme manieren om de financiële verantwoording zo efficiënt mogelijk te kunnen opstellen.

Op basis van de analyse van de gevoerde gesprekken wordt hier een eerste aanzet gedaan om te komen tot denkkader. Dit denkkader is samengesteld uit de ervaringen en meningen van de verschillende gesprekspartners en geeft uiteraard een versimpeling van de complexe werkelijkheid weer. Dit denkkader laat evenwel zien hoe groot de diversiteit tussen de particuliere bewindvoerders

is. In het denkkader zijn twee variabelen onderscheiden, namelijk de mate van adequate kennis en/of kunde en de mate van ondersteunende intentie. Een dergelijk denkkader kan de rechtspraak helpen bij de inschatting die zij maken van de particuliere bewindvoerder, de behoefte van de betreffende bewindvoerder en de passende aanpak vanuit de Rechtspraak om goed toezicht te kunnen uitoefenen.

Figuur 1: Aanzet denkkader inzicht in behoeftes en aanpak particuliere bewindvoering

Aanbeveling IV: vergaar meer inzicht in de behoeftes van particuliere bewindvoerders

- A. Verken in gesprek met kantonrechters in hoeverre deze aanzet tot een denkkader verder uitgewerkt kan worden. Daarbij is het belangrijk om in gedachten te houden dat een dergelijke indeling altijd het gevaar in zich heeft dat het te formeel wordt toegepast en dat mensen op basis van criteria in 'hokjes' worden geplaatst.
- B. Experimenteer in een pilot of een dergelijk denkkader kan helpen bij het inzichtelijk krijgen in de behoeftes van de particuliere bewindvoerder en de afwegingen die juridisch medewerkers en kantonrechters moeten nemen.

4.6 Tot slot

Deze verkenning heeft vanuit verschillende perspectieven de ervaringen met particuliere bewindvoering in kaart gebracht en enkele waardevolle inzichten opgeleverd, op basis waarvan de Raad voor de rechtspraak verder kan. Belangrijk hierbij is om bij elke volgende stap de particuliere bewindvoerders, kantonrechters en juridische ondersteuning te blijven betrekken. Juist hun ervaringskennis is zo relevant om de particuliere bewindvoering te laten aansluiten bij de behoeftes van alle betrokkenen en verder te verbeteren.